

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ СЯЮЗА ПІСЬМЕНІКАУ БССР

№ 53 (1482)

Пятніца, 1 ліпеня 1960 года

Цана 40 кап.

Дзяўчына з падшыпнікавага

У жыцці, прыйшоў ўжо. Яна пакачала яго назаўсёды, і пра вяселле ўжо дамовіліся. Ларыса пакулі што нічога не сказала дзяўчатам. Ён жа дыплом абараняе.

Лена Трус і Зося Кісялёва, да якіх зайшла Ларыса, вучацца на курсах крою і шыцця. Ларыса застала іх разгубленымі.

— Вось, не разбярэцца ніяк, Ларыса, у чарыжках. Скіролі плацце, атрымалася кофточка. Такі матэрыял сапсавалі, — у вачах дзяўчат відаць была крыўда.

Пабыла з імі Ларыса, паказала. А праз некаторы час яна ўжо імчыць па асфальце на спартыўным веласіпеды разам са сваёй сяброўкай на камандзе Зінай Зеленькай. Хутка заводская і раённая спартыўныя трыба падрыхтавацца. А вечарам, адпачыўшы, бацькі яна вяртацца дамоў. Заедацца, можна ціпер засрабоджана пасядзець па падручнікам.

Да позняй ночы гарыць святло ў яе пакоі: Ларыса рыхтуецца да пастануплення ў палітэхнічны інстытут. Іншы раз скардзіцца:

— Фізіка і матэматыка замуцілі мяне... Даўно вучылася. Але адоего ўсё роўна.

Гэтая ўпаўнёнаць зарадзілася ў яе яшчэ ў тэхнічным вучылішчы, куды яна паступіла пасля дзесяцігодкі. Цікаваць да тэхнікі выхаванне ў Ларысы бацька — стары мяшчын. Пасля вучылішча яна стала працаваць на заводзе тэкар-уніерсалам. Новавская спадбалася рабочым сваёй нестойлівасцю, упартасцю ў працы.

Адраза яна ўлілася ў калектыв, стала сваёй. Працаваць пачала на старым станку, які ўжо спісаны.

— Вось у каго рабочая душа, — гаварыў пра яе майстар Аляксандр Буйневіч.

Вядома, пахвала ўрадавала дзяўчыну. Хутка Ларысу перавялі ў шэраг падшыпнікавага цэху. Дзяўчына пачала вучыцца новай спецыяльнасці — шліфоўшчыцы. Яна часта наведвальнік тэхнічнай бібліятэкі. Потым яе абралі сакратаром камсамольскай арганізацыі. Але дэсплыны сярэд моладзі не было.

— Не магу я з людзьмі працаваць. Не мая гэта справа. Есць

ЗВІНЯЦЬ МАЛАДЫЯ ГАЛАСЫ

ЗВІНЯЦЬ МАЛАДЫЯ ГАЛАСЫ

У Магілёўскай вобласці прайшоў агляд удзельнікаў мастацкай самадзейнасці навуцальных устаноў прафесіянальна-тэхнічнай адукацыі. На заключным канцэрце агляду, які адбыўся ў клубе тэхнічнага вучылішча № 5 Магілёва, падзелены вынікі творчага сабораўшчыка.

Агляд быў надзвычай масавым. Ён выявіў яшчэ талентаў і сведчыў аб павышэнні агульнага ўзроўню самадзейнасці будучых рабочых.

Першынство на аглядзе атрымалі самадзейныя артысты Магілёўскага тэхнічнага вучылішча № 12. Влікі і зладжаны хор, тэмпераментны танцавальны калектыв, вакальны і інструментальны ансамблі, таленавітыя спевакі настольнага змагацца за гонар свайго вучылішча. Па масавасці, разнастайнасці жанраў і якасці выканання не ўступаюць калектывы чыгуначнага вучылішча № 5 і тэхнічнага вучылішча № 4 Магілёва.

У заключным канцэрце выступілі тры харавыя калектывы, разнастайны па складу, але аднолькавы па беларусі і гуманістычным усебакова. Хор тэхнічнага вучылішча № 12 добра выканаў песню «Камсамольцы добраахвотнікі» Фрадыкі, а хор будучага вучылішча № 20 — «Беларусь Савецкую» Пукста. Але лепш за іншыя прагучала песня Тулікава «Ленін заўсёды жыў» ў выкананні хору чыгуначнага вучылішча № 5 пад кіраваннем маладога хармайстра А. Валадзько.

Харавая самадзейнасць вучнёўскай моладзі была паказана ўсебакова. Жаночыя і мужчынскія вакальныя ансамблі, змяняючы на сцене адзін аднаго, дэманстравалі добрыя вынікі. Вакальны ансамбль дзяўчат з тэхнічнага вучылішча № 12, мужчынскія ансамблі з Касцюковіч і Бабыруцка будучага вучылішча былі цёпла сустрыты гледацямі.

У канцэрце прымаля Удзел яшчэ яшчэ салістаў-спевакоў. Аднак іх выступленні не заўсёды адпавядалі высокім патрабаванням.

Танцавальныя калектывы паказалі многа цікавых танцаў. Выканаўшы тэхнічнага вучылішча № 12 выступілі з харэаграфічнай сінкай «Сяброўкі», а група будучага вучылішча № 20 выканаваў беларускі народны танец «Янка». Нельга не адзначыць выкананне народнага танца «Атарачка» юнай танцаўшчыцы І. Анціпенка.

Разнастайнымі былі выступленні гімнастычных і акрабачных груп, чытальнікаў, музыкантаў, аматараў драматычнага жанра.

Рэпертуар большасці калектываў і салістаў быў сучасны. Аднак праграма заключнага канцэрта магла быць больш каларытнай, калі б у ёй знайшлі адлюстраванне жыццё і праца будучых майстроў вытворчасці. На жаль, у рэпертуары харавых калектываў, салістаў і нават чытальнікаў не было твораў, прывесчаных жыццю моладзі працоўных рэзерва.

Варты зварнуць сур'ёзную ўвагу на заахваленне асобнымі аматарами музыкі не заўсёды паўнаціннымі эстраднымі песнямі, якія значна скардзіць рэпертуар.

Трэба падумаць аб лепшым мастацкім афармленні асобных нумараў праграм і касцюмах удзельнікаў канцэрта. У радзе выпадкаў безустойнасцю касцюмаў зніжалі агульнае ўражанне ад выступленняў.

А. ГОЛЫШ.

Сяргей ГРАХОЎСКІ

ПАВЕРКА

Яшчэ не развіднелася як след, А ўжо грывіць трамвай на скрыжаванні.

Тралейбусы пракалі першы след У залатое чэрвеньскае ранне.

Спяшаецца ў далёкі райс пілот, Праб—на будучыню пляцоўку, Бяжыць хлапец на трактарны завод І на халу зашпільвае спяскоўку.

Гудуць пад самазавалам масты, Звіняць някочаная сцены, Свае рабочыя пасты Займае ранішняе змена.

Па новай вуліцы ідзе І наш аўтобус невялічкі,

Яны, як блізка радня, Запісанія ў нашы сэрцы, Мы ўспамінаем іх штодня, Нібы салдацкі на павярці.

Пароль — Уладзімір Іванавіч

Герачына барашча працоўных Мінска супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў, якія разгарнуліся з першых ж дзён яго акупацыі, як і ва ўсёй Беларусі, наліла сапраўды ўсенародны характар. Тое, што напісана ў гэтых запісках, з'яўляецца толькі невялікім эпізодам з дзейнасці падпольшчыкаў Мінска, звязаным са стварэннем легендарнага 208 партызанскага атрада і яго сувязях з мінскім партыйным падполлем у пачатку Вялікай Айчыннай вайны.

Гэта было ў студзені 1942 года. З Мінска трэба было даставіць у 208 партызанскі атрад чарговую групу людзей, нешта каля ста чалавек, зброю, медыкаменты. Для гэтай мэты камандаванне атрада накіраваў у горад некалькі партызан.

Рабішаў саскочыў з саней, хутка, ледзь не сілаю, зняў з плячэй гітлераўца руказак і паказаў яго на сани. — Зіг, пан, — указваючы на свабоднае месца ў санях, не пераставаў ён. — Нік, нік, — адмаўляўся салдат і разам з Рабішаўм працягнуў ісці побач з падводаю.

Гэта было ў студзені 1942 года. З Мінска трэба было даставіць у 208 партызанскі атрад чарговую групу людзей, нешта каля ста чалавек, зброю, медыкаменты. Для гэтай мэты камандаванне атрада накіраваў у горад некалькі партызан.

Гэта было ў студзені 1942 года. З Мінска трэба было даставіць у 208 партызанскі атрад чарговую групу людзей, нешта каля ста чалавек, зброю, медыкаменты. Для гэтай мэты камандаванне атрада накіраваў у горад некалькі партызан.

Рабішаў саскочыў з саней, хутка, ледзь не сілаю, зняў з плячэй гітлераўца руказак і паказаў яго на сани. — Зіг, пан, — указваючы на свабоднае месца ў санях, не пераставаў ён. — Нік, нік, — адмаўляўся салдат і разам з Рабішаўм працягнуў ісці побач з падводаю.

Гэта было ў студзені 1942 года. З Мінска трэба было даставіць у 208 партызанскі атрад чарговую групу людзей, нешта каля ста чалавек, зброю, медыкаменты. Для гэтай мэты камандаванне атрада накіраваў у горад некалькі партызан.

Гэта было ў студзені 1942 года. З Мінска трэба было даставіць у 208 партызанскі атрад чарговую групу людзей, нешта каля ста чалавек, зброю, медыкаменты. Для гэтай мэты камандаванне атрада накіраваў у горад некалькі партызан.

Рабішаў саскочыў з саней, хутка, ледзь не сілаю, зняў з плячэй гітлераўца руказак і паказаў яго на сани. — Зіг, пан, — указваючы на свабоднае месца ў санях, не пераставаў ён. — Нік, нік, — адмаўляўся салдат і разам з Рабішаўм працягнуў ісці побач з падводаю.

Гэта было ў студзені 1942 года. З Мінска трэба было даставіць у 208 партызанскі атрад чарговую групу людзей, нешта каля ста чалавек, зброю, медыкаменты. Для гэтай мэты камандаванне атрада накіраваў у горад некалькі партызан.

Гэта было ў студзені 1942 года. З Мінска трэба было даставіць у 208 партызанскі атрад чарговую групу людзей, нешта каля ста чалавек, зброю, медыкаменты. Для гэтай мэты камандаванне атрада накіраваў у горад некалькі партызан.

Рабішаў саскочыў з саней, хутка, ледзь не сілаю, зняў з плячэй гітлераўца руказак і паказаў яго на сани. — Зіг, пан, — указваючы на свабоднае месца ў санях, не пераставаў ён. — Нік, нік, — адмаўляўся салдат і разам з Рабішаўм працягнуў ісці побач з падводаю.

Гэта было ў студзені 1942 года. З Мінска трэба было даставіць у 208 партызанскі атрад чарговую групу людзей, нешта каля ста чалавек, зброю, медыкаменты. Для гэтай мэты камандаванне атрада накіраваў у горад некалькі партызан.

Гэта было ў студзені 1942 года. З Мінска трэба было даставіць у 208 партызанскі атрад чарговую групу людзей, нешта каля ста чалавек, зброю, медыкаменты. Для гэтай мэты камандаванне атрада накіраваў у горад некалькі партызан.

Рабішаў саскочыў з саней, хутка, ледзь не сілаю, зняў з плячэй гітлераўца руказак і паказаў яго на сани. — Зіг, пан, — указваючы на свабоднае месца ў санях, не пераставаў ён. — Нік, нік, — адмаўляўся салдат і разам з Рабішаўм працягнуў ісці побач з падводаю.

Гэта было ў студзені 1942 года. З Мінска трэба было даставіць у 208 партызанскі атрад чарговую групу людзей, нешта каля ста чалавек, зброю, медыкаменты. Для гэтай мэты камандаванне атрада накіраваў у горад некалькі партызан.

Гэта было ў студзені 1942 года. З Мінска трэба было даставіць у 208 партызанскі атрад чарговую групу людзей, нешта каля ста чалавек, зброю, медыкаменты. Для гэтай мэты камандаванне атрада накіраваў у горад некалькі партызан.

Рабішаў саскочыў з саней, хутка, ледзь не сілаю, зняў з плячэй гітлераўца руказак і паказаў яго на сани. — Зіг, пан, — указваючы на свабоднае месца ў санях, не пераставаў ён. — Нік, нік, — адмаўляўся салдат і разам з Рабішаўм працягнуў ісці побач з падводаю.

Гэта было ў студзені 1942 года. З Мінска трэба было даставіць у 208 партызанскі атрад чарговую групу людзей, нешта каля ста чалавек, зброю, медыкаменты. Для гэтай мэты камандаванне атрада накіраваў у горад некалькі партызан.

Гэта было ў студзені 1942 года. З Мінска трэба было даставіць у 208 партызанскі атрад чарговую групу людзей, нешта каля ста чалавек, зброю, медыкаменты. Для гэтай мэты камандаванне атрада накіраваў у горад некалькі партызан.

Рабішаў саскочыў з саней, хутка, ледзь не сілаю, зняў з плячэй гітлераўца руказак і паказаў яго на сани. — Зіг, пан, — указваючы на свабоднае месца ў санях, не пераставаў ён. — Нік, нік, — адмаўляўся салдат і разам з Рабішаўм працягнуў ісці побач з падводаю.

Гэта было ў студзені 1942 года. З Мінска трэба было даставіць у 208 партызанскі атрад чарговую групу людзей, нешта каля ста чалавек, зброю, медыкаменты. Для гэтай мэты камандаванне атрада накіраваў у горад некалькі партызан.

Гэта было ў студзені 1942 года. З Мінска трэба было даставіць у 208 партызанскі атрад чарговую групу людзей, нешта каля ста чалавек, зброю, медыкаменты. Для гэтай мэты камандаванне атрада накіраваў у горад некалькі партызан.

Рабішаў саскочыў з саней, хутка, ледзь не сілаю, зняў з плячэй гітлераўца руказак і паказаў яго на сани. — Зіг, пан, — указваючы на свабоднае месца ў санях, не пераставаў ён. — Нік, нік, — адмаўляўся салдат і разам з Рабішаўм працягнуў ісці побач з падводаю.

Гэта было ў студзені 1942 года. З Мінска трэба было даставіць у 208 партызанскі атрад чарговую групу людзей, нешта каля ста чалавек, зброю, медыкаменты. Для гэтай мэты камандаванне атрада накіраваў у горад некалькі партызан.

Гэта было ў студзені 1942 года. З Мінска трэба было даставіць у 208 партызанскі атрад чарговую групу людзей, нешта каля ста чалавек, зброю, медыкаменты. Для гэтай мэты камандаванне атрада накіраваў у горад некалькі партызан.

Рабішаў саскочыў з саней, хутка, ледзь не сілаю, зняў з плячэй гітлераўца руказак і паказаў яго на сани. — Зіг, пан, — указваючы на свабоднае месца ў санях, не пераставаў ён. — Нік, нік, — адмаўляўся салдат і разам з Рабішаўм працягнуў ісці побач з падводаю.

Гэта было ў студзені 1942 года. З Мінска трэба было даставіць у 208 партызанскі атрад чарговую групу людзей, нешта каля ста чалавек, зброю, медыкаменты. Для гэтай мэты камандаванне атрада накіраваў у горад некалькі партызан.

Гэта было ў студзені 1942 года. З Мінска трэба было даставіць у 208 партызанскі атрад чарговую групу людзей, нешта каля ста чалавек, зброю, медыкаменты. Для гэтай мэты камандаванне атрада накіраваў у горад некалькі партызан.

Рабішаў саскочыў з саней, хутка, ледзь не сілаю, зняў з плячэй гітлераўца руказак і паказаў яго на сани. — Зіг, пан, — указваючы на свабоднае месца ў санях, не пераставаў ён. — Нік, нік, — адмаўляўся салдат і разам з Рабішаўм працягнуў ісці побач з падводаю.

Гэта было ў студзені 1942 года. З Мінска трэба было даставіць у 208 партызанскі атрад чарговую групу людзей, нешта каля ста чалавек, зброю, медыкаменты. Для гэтай мэты камандаванне атрада накіраваў у горад некалькі партызан.

Гэта было ў студзені 1942 года. З Мінска трэба было даставіць у 208 партызанскі атрад чарговую групу людзей, нешта каля ста чалавек, зброю, медыкаменты. Для гэтай мэты камандаванне атрада накіраваў у горад некалькі партызан.

Рабішаў саскочыў з саней, хутка, ледзь не сілаю, зняў з плячэй гітлераўца руказак і паказаў яго на сани. — Зіг, пан, — указваючы на свабоднае месца ў санях, не пераставаў ён. — Нік, нік, — адмаўляўся салдат і разам з Рабішаўм працягнуў ісці побач з падводаю.

Гэта было ў студзені 1942 года. З Мінска трэба было даставіць у 208 партызанскі атрад чарговую групу людзей, нешта каля ста чалавек, зброю, медыкаменты. Для гэтай мэты камандаванне атрада накіраваў у горад некалькі партызан.

Гэта было ў студзені 1942 года. З Мінска трэба было даставіць у 208 партызанскі атрад чарговую групу людзей, нешта каля ста чалавек, зброю, медыкаменты. Для гэтай мэты камандаванне атрада накіраваў у горад некалькі партызан.

Рабішаў саскочыў з саней, хутка, ледзь не сілаю, зняў з плячэй гітлераўца руказак і паказаў яго на сани. — Зіг, пан, — указваючы на свабоднае месца ў санях, не пераставаў ён. — Нік, нік, — адмаўляўся салдат і разам з Рабішаўм працягнуў ісці побач з падводаю.

Зброя народа

Да аўтамата прымацавана невялікая паліска. На ёй старанна выгравіраваны надпіс: «На памяць нашаму генерал-маёру Камарову В. З. ад калектыву майстроў партызанскага атрада імя Катюшкіна І.В.1944 г.» Аўтамат ляжыць пад шлом вітрыны Дзяржаўнага музея Вялікай Айчыннай вайны. Здаецца, усё аразумела: аўтамат падарвалі ў суровыя гады змагання. Есць падставы сцвярджаць, што не адзін гітлераўскі акупант знайшоў свой капец ад гэтай зброі.

Але не толькі гэта прыцягвае ўвагу наведвальнікаў музея. Гэты аўтамат, які і многія іншыя, што захоўваюцца ў музеі, — сведчанне герачынага мінулага, з якім звязаны ваенны лёс беларускага народа. У суровыя гады, калі на палях бітваў вырашаў лёс Савецкай дзяржавы і не стала зброі, народныя месціцы зрабілі гэты аўтамат. Вось яго кароткая гісторыя.

Аўтамат зроблены ў майстэрні партызанскага атрада імя Катюшкіна бригады імя Будзёнага, што дзейнічала на тэрыторыі былой Пінскай вобласці, партызанам Я. Цемляковым. Усе часткі аўтамата, акрамя стала, самаробныя. Ручка змаістравана з рога каровы, кожух — з рамы трафейнага веласіпеды, алюмініевыя самакладкі — з рэшткаў варожка самалёта, спускавы механізм — з кавалкаў жалеза. Затвор выкаваны з вала, узятага ў млыне. З паламанай вінтоўкі збору 1891—1930 г. выкарыстаны ствол. Пайку частак аўтамата рабілі бормай кіслатой, шклом, бурой, Варанілі цыбулю і бярозавым дэгіцем.

Былі партызан Я. Цемлякоў расказаў, што майстэрня была створана народнымі месціцамі ў 1942 г. За два гады ў ёй было адрамантавана больш 100 вінтоўкаў, кулямэтаў і іншай зброі. Акрамя таго, зроблена больш 50 аўтаматаў.

Ды ці адна гэта партызанская майстэрня! Рамантавалі і рабілі зброю таксама партызаны атрада «Разгром» Мінскага залучэння. У першыя гады вайны народныя месціцы гэтага залучэння адчувалі востры недахоп у аўтаматах. Было вырашана рабіць іх у сваёй майстэрні. Знайшліся і майстры — людзі, якія да гэтага часу больш мелі дачынення да плуга і кельмы. Яны зрабілі 181 аўтамат. Рабіў зброю партызан Ломыхаў з бригады «Чырвоны сцяг», партызан Далгануў з атрада «Навальніца», партызан Бардзюшоў і многія іншыя. Вельмі цікава тое, што кожны з іх быў спецыялістам у сваёй справе, канструктарам, інжынерам. Кожны ўносіў у свой аўтамат канструктыўныя змены. Вось аўтамат з аддзіным прыладам. А вось драўляны прыклад. Вось кожух арыгінальнай, цыдальнай канструкцыі.

Каму не давялося пабываць у музеі, ніхай не думае, што ў партызанскіх майстэрнях былі свідравальныя або шліфавальныя станкі, зварачныя апараты ці прыборы дакладнай механікі. Не! На адным са стэндаў акупацыя партызанскага майстэрня: ручныя свідравалкі, кусачкі, зубілы, нажомы — карацей кажучы, усё тое, што знойдзецца ў сялянскай гаспадарцы.

Пад нагамі гітлераўцаў беларуская зямля гарэла агнём. Народныя месціцы ўступалі ў бой з вялікімі гарнізонамі і нават са злучэннямі рэгулярных войскаў. Зразумела, для выдання такіх аперацый патрабна была не толькі ручная зброя, але і артылерыя. Такая неабходнасць вынікала і таму, што супраць партызан вораг накіроўваў танкі, а свае гарнізоны ўмацоўваў гарматамі розных калібраў. І вольна вачам пакінута музейна даўняна, крыху смешная гармата. Лафет яе, відаць, ад таг званай палкавай гарматы, а ствол нагадавае супрацьтанкавую гармату. Быццам на жарт, гэтыя грозныя часткі ўмацаваў нехта на звычайны пераход сялянскага вазка. Але ўмацаваў добра, на амартызатары. Гармата мае шчыт і ўсе неабходныя прыстасаванні для выдання агню. Даведваемся, што належала яна атраду імя газеты «Правда», які дзейнічаў у Мінскай вобласці. Яе сабралі партызан з частак розных гармат, знойдзеных на палях баёў. З дапамогай гэтай гарматы народныя месціцы знішчылі некалькі танкаў і бронемашыны, абстрэльвалі гарнізон фашыстаў, які размяшчаўся ў Пухавічах.

А вось гармата атрада «Іскра» бригады «Разгром», якая таксама дзейнічала ў Мінскай вобласці. Партызаны знялі гармату з разбітага танка і ў сваёй кузні ўстанавілі яе на колы ад коннай сялкей. Гармата дзейнічала ў бах.

На ўвесь свет прагучала імя Канстанціна Заслонова. Яго бабая слава звязана з дзесяткамі воражых эшалонаў, пушчаных пад адхон партызанскімі вугальнымі мінамі. Іх рабілі народныя месціцы ў сваіх майстэрнях.

Ціпер цяжка ўдакладніць імёны многіх простых людзей, якія ўсё сваё майстэрства аддалі справе перамогі над ворагам. Вядома, што Я. Цемлякоў жыў дзесяці ў Куйбышава або ў Свэрдлоўску. Вынаходца партызанскай гранаты і гранатамэта Т. Шаўгулідзе, партызан Мінскага залучэння, ціпер працуе ў Маскве. Імёны многіх майстроў-творцаў зброі засталіся невядомымі. Але аб іх грамадзянскім подзвігу, аб вялікай любові да Айчыны расказвае зробленая імі зброя — сведка вялікай мужнасці і герачына.

І. СЯМЕНАЎ.

Мінск сёння. Проспект імя Сталіна (злева) і плошча імя Якуба Коласа.

Фота М. Мінковіча.

Мастацкае слова народных

М С Ц І У Ц А Ў

Мастацкае слова заўсёды было вострай зброй у барацьбе з ворагам. У перыяд Вялікай Айчыннай вайны на старонках падпольных і партызанскіх газет, літаратурна-мастацкіх часопісаў, альманахаў гучэлі вершы, песьні, частушкі. У Сабліна, Л. Амбах, А. Міхайлава, Ф. Залескі, П. Ліпін, В. Скарахода, Е. Мрама-рава, П. Каласоўскага, Е. Каласоўскага, Л. Ясноў (І. Крайні), І. Сцяпанавы, А. Пятровіча, Ф. Чалінгірава, Н. Усва, А. Казанскага, М. Воўка, У. Прадвесні, Н. Хатонкі, О. Сіманавой, Т. Фядотава, В. Пакраса, В. Яфімава, А. Крышталіна, Н. Дзюбенкі, П. Паўлюскага і соцены іншых аўтараў да гэтага часу неадомы: людзі вымушаны былі ва ўмовах падполля хаваць свае прозвішчы. Нямаюць зольных партызанскіх паэтаў загінулі ў бітвах з ворагам. Большасць аўтараў — юнакі і дзяўчаты, якія знаходзіліся ў партызаных або падтрымлівалі сувязь з імі. Героі іх твораў — мінеры, атаматчыкі, разведчыкі, камуністы, камсамольцы і беспартыйныя, бесконца адданыя сваёй Радзіме.

Творы партызан — паэтычны дэбют ваеннага года, які ствараўся на гарачых слядах баявых падзей у зямляках, будынях або на ніў і лесе. Форма многіх твораў не ведала дакладна, не заўсёды вершы мелі паэтычны рытм, нярэдка сустракалася ў іх неадкладная рыфа. Але настолькі бліжэй, паэтычнымі і народнымі былі тое, аб чым разказвалася ў вершах, песьнях або частушках, што гэтыя творы карысталіся надзвычайнай папулярнасцю.

Паэзія беларускіх партызан расла і развівалася на лепшых традыцыях класічнай і сучаснай савецкай літаратуры. Краўднікі падпольных партызанскіх арганізацый, партызанскае камандаванне надавала выключна вялікае значэнне паэзіі народных месціцаў.

У складанай баявой абстаноўцы значным тыражом выдаваліся зборнікі вершаў і песьняў партызан на беларускай мове. А. Астрэйкі «Случай пошты», Я. Мрама-рава «Бес-смертны савецкі народ», В. Скара-хода «Вершы байца», В. Кулікава «Ім тут не быць», Л. Ясноў «Лілія». На рускай мове выходзілі кнігі У. Сабліна «Метэліца», Л. Амбах «Партызанская зорка», А. Міхайлава «Певня войны», зборнікі вершаў А. Садава, М. Шляхенка, Н. Пракучка і іншых. Акрамя гэтага, выдаваліся зборнікі рэдакцыйных газет: «Савецкі патрыёт», «Сядзінская газета», «Народны месціца», «За Савецкую Беларусь», «Патрыёт Радзімы» і г. д.

Мастацкае слова ў тыле ворага дапамагала партызанам камітатам арганізаваць народныя масы на барацьбу з ворагам. Беларускія паэты Анастас Астрэйка, Мікола Засіс, Міхась Васіліч, будучы несапраўдныя ўдзельнікі партызанскай вайны, пісалі свае творы ад імя беларускіх партызан. Зборнік вершаў А. Астрэйкі «Случай пошты» быў выданы Случэцкім падпольным райкамом партыі. Паэты ў сваіх вершах праўдзіва разказвалі пра жалівыя злучэнні фашыстаў на беларускай зямлі. Кожны радок вершаў — гэта абвінавачанне акт супраць гітлераўскай вайны. Паэты былі прычэпаны тысячамі людзей у тыле ворага і дапамагалі партызанам мацней і больш упэўнена трымаць у руках зброю.

Увесь савецкі народ з вялікай увагай успрымаў заклікі і звароты Камуністычнай партыі. У вершах партызанскіх аўтараў — «Нас партыя кліча», «Мы партыі сыны», «Камуністы» ярка паказвалася роля Камуністычнай партыі, якая накіравала і арганізавала ўсё перамога.

Нямаюць пранікнёных лірычных вершаў напісана партызанамі аб Карысы семінара.

Рэспубліканскі Дом народнай творчасці правёў семінар загальнаўра-становай часткі 15 народных тэатраў Беларусі. Уздольскі семінар сустрэўся з мастакамі рэспублікі, якія пазнаёмілі іх з працэсам стварэння дэкарацыйнага афармлення спектакля. Цікавую гукавую праўду Б. Малкін — афарміцель спектакля «Востраў Афралыці» ў Тэатры імя Янкі Купалы. Дырэктар гэтага тэатра А. Тэлічар прычэпаў лекцыю аб гаспадарчэ-творчай дзейнасці тэатра.

Былі загадчык пастанованай часткі ў купальніцы, цыпер пенсіянер, тав. Думер падаляўся з малымі работнікамі сцэны сваім шматгадовым вопытам работы над стварэннем спектакляў і разказваў ім аб тым, як трэба складаць каштарысы выдаткаў на афармленне п'есы, паказаў аблегчаны від дэкарацыі.

Малоды мастак тав. Новікаў пазнаёміў уздольскага семінара з работай над макетам і эскізамі афармлення.

Работнікі народных тэатраў пабывалі ў тэатральных цэхах, прымаці ўдзел у машыраванні спектакля.

У гацях у калгаснікаў

У гарадскім пасёлку Астрына пабывалі артысты Бабруйскага драматычнага тэатра. У Доме культуры, а таксама ў калгасах «Перамога», «Расвет», «Радзіма» былі паказаны спектаклі «Шальменка-дзянішчык», «Кухарка», «Вясёлка», «Чалавек вярнуўся».

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА
2 1 ліпеня 1960 г.

Маскве. Партызаны заўсёды жылі думкамі аб роднай сталіцы, якая надавала ім сілу і веру ў перамогу.

Тэма Радзімы была асновай партызанскай творчасці: «Мая Радзіма», «Мая родная зямля», «Мая Беларусь», «Я зямлю родную люблю», «Любімы край», «Маці-Радзіма» — шчыра ад усёго сэрца пісалі паэты.

Беларускія партызаны кляліся Камуністычнай партыі і Савецкаму ўраду:

Клянемся не выпусціць зброі, Адажна змагацца ў бою, Пакуль вораг топча нагою Савецкую нашу зямлю.

Партызанскія паэты з болей глядзелі на пакуты сваёй Радзімы і народа. Але ў іх вершах няма тугі і жалю, а ёсць пакута і нянавіць да ворага, вялікая сіла, што кліча да барацьбы і перамогі. У вершы неадомата паэта-партызана «Магіла чужакам» бацька звяртаецца да сваіх сяноў:

Я гадаваў нядарам вас, Нядарам вас люблю. Хадзеце, сыны, не шэрыць час, Ачысім мы зямлю.

Радзімы нашай дарагой На ганьбу не аддам. Скажаць хлопцы: мы з табой, Магіла чужакам!

Беларускі народ ненавідзеў фашыстаў як злонгага ворага свабоды і незалежнасці народаў, як ворага сусветнай культуры. Заклік партызан да помсты успрымаўся беларускім народам як патрыянае, справядлівае слова. Пры гэтым кожны разумее, што справа ідзе не аб расавай нецярпнасці да немцаў, а аб знішчэнні варагой ідэалогіі ва ўсіх яе правах.

Суровыя вершы клікалі да адплат. Святым гнявам насычаны іх радкі. Народ называў партызан народнымі месціцамі. Яны нічога не даравалі ворагу, яны помсцілі за кожнага нявінна забітага савецкага чалавек, за кожны разбураны дом, кожную спаленую хату.

Радкі, падобныя да матываў верша А. Крышталіна «Забі фашыста, забі ката», мы знойдзем у лірычна-публіцыстычным вершы неадомата партызанскага аўтара.

На ўсёх узгорках між азёраў, На глеў засядаю залёт, І помста ходзіць у лазоры На скрыжаванні ўсіх дарог.

У «Вяселье беларускіх партызан» гаворыцца аб пачуццях нянавіці і справядлівым гняве да ворага:

Нянавісць, габэ я маюся, Вучы, як апомсціць мацней За гора маёй Беларусі, За крыўду, пакуты людзей.

У самым чорным дні німецка-фашысцкай акупацыі беларускі народ не траціў надзеі на калчэковую перамогу над ворагам. У вершы партызанскага сузвізюга І. Лукашонка «Пакаж сьмугу» выказана упэўненасць у заўтрашнім светлым дзень Радзімы, які прыйдзе з перамогай:

Я веру, сын, узыйдзе сонца І зноў засявіцца зямля, Засявіць у аконны нашы Зара маскоўскага Крамля.

Невядомы аўтар з партызанскага атрада імя Кірава ў вершы «Я зямлю родную люблю» гаворыць аб цяжкіх шляхах, якія вядуць да перамогі. На гэтых шляхах шмат гора, поту, крывы, але аўтар згодзен на ўсе выпрабаванні і пакуты ў імя сваёй Радзімы.

Партызанскі паэт Леанід Амбах гаворыцца тым, што ён з'яўляецца ўдзельнікам барацьбы Савецкага Саюза супраць фашысцкіх вараваў, падзвігі партызан у імя Радзімы паэт лічыць бессмертнымі.

Творы, прыведзеныя на наступленню Савецкай Арміі, поўны гераічнага пафосу. У вершы Я. Азюскага «Баец дарагі» чытаем:

Баец дарагі, мы чакаем, Прыйдзі, прынесь ты нам волю. А будзе сустрача такая, Якой мы не зналі ніколі.

Я. Хатонка ў вершы «Сустрача» разказвае аб сустрацы партызан з воямі Савецкай Арміі.

Лепшыя рысы савецкага чалавек, яго ясны розум, талент, стойкасць, настойлівасць пры дасягненні пастаў-

ленай мэты з асаблівай сілай праявіліся ў суровыя дні Айчыннай вайны. Патрыятычныя партыі мільёнаў народаў у тым жады масавы гераізм.

Цяжка перадаць пачуцці любові і горадсці, з якімі вымаўляў беларускі народ імя Герояў Савецкага Саюза Канстанціна Заслонова, Васіля Каласова, Федара Паўлюскага, Ніхана Бу-мажкова, Мілая Шмырова і іншых. Аб многіх выдатных беларускіх партызанскіх атрадах разказвалася на старонках партызанскага друку. Гэта — людзі высокага душэўнага высякародства, у іх многа сардэчнай цеплыні да сваіх баявых сяброў і многа нянавісці да ворагаў.

Пры стварэнні вобраза легендарнага партызанскага камандзіра Канстанціна Заслонова аўтары карысталіся мастацкімі параўнаннямі ў стылі народнага эпосу. У вершы «Канстанцін Заслонаў» гераю упадабляецца маргануна векавому дубу. Бо ён сваімі каронімі глыбока трымаецца ў зямлі і жыццёва ёсць сакамі. На смерць Канстанціна Заслонова паэты-партызаны напісалі мноства вершаў і песьняў, у якіх глыбока і праўдзіва раскрытае вобраз таленавитага камандзіра, цудоўнага і чыстага чалавек. У вершы «У дрымухх Віцебскіх лясах» перадаюцца пачуцці тугі і жалю і адначасова горадсці партызан за такіх людзей, якім быў Канстанцін Заслонаў:

Не зяюлька плача і кукуе У дрымухх віцебскіх лясах, Гэта песьню мы ляем такую, Што любіў насіваць ён сам.

Мы не пад кулямі спявалі, Прабравіліся па пахі у вадае. Колькі ворагаў — ніколі не лічылі, А пыталіся адразу толькі «Дзе?»

Партызанскі паэт Язеп Гром напісаў лірычна-эпічную паэму «Назр пра Філіпа». Паэма разказвае аб падвёдах генерал-маёра Філіпа Калусты, які камандаваў Беластоцкім партызанскім злучэннем. Гэта сапраўдны патрыёт, чалавек вялікай волі і мужнасці. Паэт неадарова параўноўвае камандзіра з сакамі, а народных месціцаў з грознай лавінай.

Паэты прывялі многа ўспываленых вершаў адважным, стойкім і мужным партызанам. Так, напрыклад, П. Каласоўскі прывяціў свой верш «Падзвігі» выдатнаму камандзіру партызанскага атрада Кліменчуку, М. Прадвесна — Надзі Харчанка, якая загінула пры разгроме паліцэйскага гарнізона ў Лагойску. Н. Хілінікі разказвае аб бестрашным камандзіры маладзёжнага атрада К. Чарненку, А. Таранеці напісаў верш аб трынаціці партызанска-камавольцаў, якіх гераічна загінулі ў Лаўскім боі.

Сотні цудоўных арыгінальных песьняў аб партызанскай вайне склаў беларускі народ, якому давалася перажыць усе жахі німецка-фашысцкай акупацыі. Песні беларускіх партызан — гэта баявая паэзія нашага народа.

Найбольш распаўсюджаным жанрам партызанскага фальклору з'яўляюцца баявыя песьні, паходныя маршы, сатырычныя і лірычныя песьні.

Драйна-мастацкая спеасабіласць партызанскай песьнявой творчасці раскрыта на шырокім фоне ваенна-палітычнай абстаноўкі, у непарыўнай сувязі з барацьбой партызан у тыле ворага. Песні народных месціцаў уяўляюць сабой новае ў шматвяковай гісторыі паэтычнай творчасці нашага народа. Многія арыгінальныя партызанскія песьні, якія выконваліся на зусім прастую папулярную мелодыю, дасягалі вельмі вялікай выразнасці. Варта было дзе-небудзь у партызанскім атрадзе ўзнікнуць баявой песьні, якая славала гераічны падвиг народных месціцаў, як яна пераасноўвалася ў іншых атрадах, брыгадах і злучэннях. Пры аналізе партызанскіх песьняў не цяжка заўважыць, што некаторыя з іх былі нават несамастойнымі, нагадалі знаёмыя савецкія песьні.

Многія песьні партызанскіх аўтараў фалькларызаваліся, напрыклад, «Партызанская песьня», «Мы барышны за народнае шчасце», «За Айчыну сваю», «Па знаёмай дарозе», «Песня клічэцкіх партызан», «Песня адважных», «Бабуся» і інш. Асабліва карысталася шырокай папулярнасцю сярод народных месціцаў «Партызанская песьня», якая ўзнікла ў канцы 1942 года ў Мінскім злучэнні.

То не змарна навісла над краем, Не маланка агнём зіхціць.

Вялікая група студэнтаў Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута, якая знаходзіцца на практыцы ў Польшчы, рыхтуе работы для справядлівага выстаўкі. У клубе нафтава-лаўшэў будучыя спецыялісты партрэйты знатных людзей будоўлі, віды будаўніцтва нафтаздаво, пейзажы, эцюды, замалёўкі.

На эдымку: студэнты ІІ курса камсамольцы Лёў Арапаў (злева), Уладзімір Самачэрнаў, Мікалай Опіок за работай.

Фота В. Лукейкі.

Выдатнымі працоўнымі поспехамі, штодзённым перавыкананнем зменных заданняў, сустракае 3-е дзіцячае выдзяленне Мінска ад імя Ф. Скарахода. Брыгада мінскага мотавелазавода, якую ўзначальвае Ніна Маркевіч, брыгада ўжо прывяла званне камуністычнай.

На эдымку: Ніна Маркевіч за работай.

Фота М. Буглака.

Канцэрт агітбрыгады

Пры Жыткавіцкім раённым Доме культуры створана агітбрыгада. У ёй уключаны 10 чалавек. Самадзейныя артысты падрыхтавалі цікавую канцэртную праграму. У ёй песьні савецкіх кампазітараў, мастацкае чытанне, інтэрмедзі, танцы, музычныя нумары. Агітбрыгада дае канцэрты ў населеных пунктах зноўна створанаму маршруту (у селіскасцях імя Куйбышава, імя Леніна, у саўгасе «Жыткавічы» і іншых). Часта з агітбрыгадай выступае і духавы аркестр раённага Дома культуры.

Куставыя народы работнікаў кіно

Дзень у Гомелі, Мазыры і Жлобіне адбыліся куставыя народы работнікаў кіно Гомельскай вобласці. Больш 700 чалавек загальнаўра-становай часткі імя Куйбышава, імя Леніна, у саўгасе «Жыткавічы» і іншых). Часта з агітбрыгадай выступае і духавы аркестр раённага Дома культуры.

То фашыстаў драпежная зграя Край наш родны прышла паланіць.

Хай балачы нам крывавыя раны, Што ўчыніў злы фашысцкі дракон, Сёння ў бітвы ідуць партызаны, І мы ворага выганім вон.

Б'ём мы іх па чыгунках, дарогах, Па шасейках, па вёсках, як мух. Хай спужае рас'юшаны вораг Нашу маёмнасць, адвагу і дух.

Вялая песьня «Па знаёмай дарозе» узнікла сярод партызан Клічэцкага раёна і шырока бывала ў Мгарліўскім партызанскім злучэнні. У песьні выказаны вялікі гнёў беларускага народа да фашысцкіх грабежнікаў. Яна праслаўляе тых, хто гатовы на любы падзвіг у славу сваёй Радзімы і народа.

Часта на найбольш распаўсюджаную і любімую народам мелодыю песьні партызаны пісалі новыя словы, рытм якіх супадаў з рытмам пераробленай песьні. Так складалася партызанскія песьні: «Каліноша», «Партызанская каробка», «Сіній партыёт», «Вараг», «Ардынак», «Спят курганы гэміны», «Круціцца-верціцца шар голубой», «Мой кастер в тумане светлі», «Ой, не ході Грыцю, тай на вечерыню» і інш.

Такія пераробленыя песьні засяваляюцца значна хутчэй, чым наваствораныя. Так праходзіла ідэалогічнае перааснаўванне старога матэрыялу пад актыўным удзеяннем вялікіх падзей Айчыннай вайны.

Традыцыйную паэтычную форму папулярнай народнай песьні «Паарасталі сеежкі-дарожкі» партызаны выкарыстоўвалі для паказу шырокай усяроднай партызанскай вайны ў Беларусі.

У першым куплеце новай песьні спяваецца, як партызаны вызвалілі ад німецка-фашысцкіх захопнікаў вялікія раёны. Паарасталі таі сеежкі і дарожкі мохам і чарпалахам, дзе хадзілі францызы ногі:

Што ні ўзгорак, што ні камень-Высцяпа ўгору каскі з крывамі. Дня мы спажываю жыць не можам, Калі ў магілу фашыста не ўложым.

Мы, партызаны, зброі не зложым, Пакуль чужаціцаў не пераможам. Пакуль не знішчым сеежкі-дарожкі, Дзе прахадзілі ворага ножкі.

Перабілі партызаны і добра ўсім вядомую народную песьню «Ой, Лявоніху Лявон палюбіў». Учаранія разказвае аб бестрашным камандзіры маладзёжнага атрада К. Чарненку, А. Таранеці напісаў верш аб трынаціці партызанска-камавольцаў, якіх гераічна загінулі ў Лаўскім боі.

Сотні цудоўных арыгінальных песьняў аб партызанскай вайне склаў беларускі народ, якому давалася перажыць усе жахі німецка-фашысцкай акупацыі. Песні беларускіх партызан — гэта баявая паэзія нашага народа.

Найбольш распаўсюджаным жанрам партызанскага фальклору з'яўляюцца баявыя песьні, паходныя маршы, сатырычныя і лірычныя песьні.

Драйна-мастацкая спеасабіласць партызанскай песьнявой творчасці раскрыта на шырокім фоне ваенна-палітычнай абстаноўкі, у непарыўнай сувязі з барацьбой партызан у тыле ворага. Песні народных месціцаў уяўляюць сабой новае ў шматвяковай гісторыі паэтычнай творчасці нашага народа. Многія арыгінальныя партызанскія песьні, якія выконваліся на зусім прастую папулярную мелодыю, дасягалі вельмі вялікай выразнасці. Варта было дзе-небудзь у партызанскім атрадзе ўзнікнуць баявой песьні, якая славала гераічны падвиг народных месціцаў, як яна пераасноўвалася ў іншых атрадах, брыгадах і злучэннях. Пры аналізе партызанскіх песьняў не цяжка заўважыць, што некаторыя з іх былі нават несамастойнымі, нагадалі знаёмыя савецкія песьні.

Многія песьні партызанскіх аўтараў фалькларызаваліся, напрыклад, «Партызанская песьня», «Мы барышны за народнае шчасце», «За Айчыну сваю», «Па знаёмай дарозе», «Песня клічэцкіх партызан», «Песня адважных», «Бабуся» і інш. Асабліва карысталася шырокай папулярнасцю сярод народных месціцаў «Партызанская песьня», якая ўзнікла ў канцы 1942 года ў Мінскім злучэнні.

То не змарна навісла над краем, Не маланка агнём зіхціць.

Вялікая група студэнтаў Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута, якая знаходзіцца на практыцы ў Польшчы, рыхтуе работы для справядлівага выстаўкі. У клубе нафтава-лаўшэў будучыя спецыялісты партрэйты знатных людзей будоўлі, віды будаўніцтва нафтаздаво, пейзажы, эцюды, замалёўкі.

На эдымку: студэнты ІІ курса камсамольцы Лёў Арапаў (злева), Уладзімір Самачэрнаў, Мікалай Опіок за работай.

Фота В. Лукейкі.

Канцэрт агітбрыгады

Пры Жыткавіцкім раённым Доме культуры створана агітбрыгада. У ёй уключаны 10 чалавек. Самадзейныя артысты падрыхтавалі цікавую канцэртную праграму. У ёй песьні савецкіх кампазітараў, мастацкае чытанне, інтэрмедзі, танцы, музычныя нумары. Агітбрыгада дае канцэрты ў населеных пунктах зноўна створанаму маршруту (у селіскасцях імя Куйбышава, імя Леніна, у саўгасе «Жыткавічы» і іншых). Часта з агітбрыгадай выступае і духавы аркестр раённага Дома культуры.

Куставыя народы работнікаў кіно

Дзень у Гомелі, Мазыры і Жлобіне адбыліся куставыя народы работнікаў кіно Гомельскай вобласці. Больш 700 чалавек загальнаўра-становай часткі імя Куйбышава, імя Леніна, у саўгасе «Жыткавічы» і іншых). Часта з агітбрыгадай выступае і духавы аркестр раённага Дома культуры.

Куставыя народы работнікаў кіно

Дзень у Гомелі, Мазыры і Жлобіне адбыліся куставыя народы работнікаў кіно Гомельскай вобласці. Больш 700 чалавек загальнаўра-становай часткі імя Куйбышава, імя Леніна, у саўгасе «Жыткавічы» і іншых). Часта з агітбрыгадай выступае і духавы аркестр раённага Дома культуры.

Выдатнымі працоўнымі поспехамі, штодзённым перавыкананнем зменных заданняў, сустракае 3-е дзіцячае выдзяленне Мінска ад імя Ф. Скарахода. Брыгада мінскага мотавелазавода, якую ўзначальвае Ніна Маркевіч, брыгада ўжо прывяла званне камуністычнай.

На эдымку: Ніна Маркевіч за работай.

Фота М. Буглака.

Канцэрт агітбрыгады

Пры Жыткавіцкім раённым Доме культуры створана агітбрыгада. У ёй уключаны 10 чалавек. Самадзейныя артысты падрыхтавалі цікавую канцэртную праграму. У ёй песьні савецкіх кампазітараў, мастацкае чытанне, інтэрмедзі, танцы, музычныя нумары. Агітбрыгада дае канцэрты ў населеных пунктах зноўна створанаму маршруту (у селіскасцях імя Куйбышава, імя Леніна, у саўгасе «Жыткавічы» і іншых). Часта з агітбрыгадай выступае і духавы аркестр раённага Дома культуры.

Куставыя народы работнікаў кіно

Дзень у Гомелі, Мазыры і Жлобіне адбыліся куставыя народы работнікаў кіно Гомельскай вобласці. Больш 700 чалавек загальнаўра-становай часткі імя Куйбышава, імя Леніна, у саўгасе «Жыткавічы» і іншых). Часта з агітбрыгадай выступае і духавы аркестр раённага Дома культуры.

ВЫСТАўКА У КАЛГАСНЫМ КЛУБЕ

Студэнты ІІ курса Мінскага мастацкага вучылішча дваццаці дзён праходзілі практыку ў вёсцы Гасцін-лавічы Лагойскага раёна. Будучыя мастакі знаёміліся з жыццём калгаснікаў, рабілі накіды алоўкам, тушшу, эцюды маслам і акварэлю.

Калгаснікі зацікавіліся работамі студэнтаў і звярнуліся да іх з просьбай зрабіць мастацкую выстаўку ў калгасным клубе.

У хуткім часе 150 малюнкаў і эцюдаў упрыгожылі сцэны культурасвет-установаў.

Вялікую цікавасць у наведвальнікаў выклікалі эцюды ваколці Гасцін-лавіч, зробленыя студэнтамі М. Лазюк, В. Жук, В. Чайка, А. Халкоў і інш. За тры дні выстаўку наведала 500 калгаснікаў, сельскай інтэлігенцыі і вучняў.

ПЕРШАЯ СУСТРАЧА

Яны бягуць адна пры адной, бягуць хутка, каб не адстаць ад усіх. У абодвух на плячах санітарныя сумкі, а ў Вары яшчэ і аўтамат, папка і нават дзве гранаты.

— Хочаш, вазьмі адну, — гаворыць яна Марыя. — У цябе, мабыць, ніякай зброі пакуль што няма.

— У мяне пісталет, — кідае на зброю Марыя. — Ім трэба азірацца, каб не насіць камандзір атрада. Ён загадаў абедзвюм аставіцца на часовай базе, а яны не паслухалі. Тут больш Вары не паслухае, а Марыя ніяк не адставае.

— Яшчэ існаваўа ўсюды, а ў лесе — дык і вараг. Калі ж трапілася палячэца, дык туман на ёй ледзь-ледзь палаве.

— Ужо і да для недалёка, — гаворыць нехта амаль зусім побач.

Марыя чэе яго цікававата, грузыня крокі, адзначнае ў свядомасці, што гонас знаёмы, а не можа ўспомніць, хто гэта. І калі чалавек знікне, раптам прыходзіць на памяць, што гэты Нічылар, былы школьны вартуаіт. У атрадзе Сакольняга Марыя прымячала яго на ўзроў: старэйшым у яго тыле Мікіта Мінавіч, камісар.

Хто тут яшчэ знаёмы? Вос непадальку мільгале баявая павязка. Лёгкапараненых можа быць многа, але гэты ўвесь час бжыжыць каля іх, толькі крху ўперадзе. Бжыжыць і раз-поразу азіраецца на Вару. Вос ён прымышляе, каб параўніцца з ёю, але дзівячына нечаканна падаецца ўбок.

Марыя ўжо ведае, што гэта Міша Гліскі і ў думках трохі асуджае Варану суравасць.

Крокі парэзлівыя мяккія, а потым пачынаюць чываць: ўперадзе балота.

— І куды ён прыцца? — незадаволена бурчыць Вары. — Зноў, мабыць, збіўся з дарогі. — Гэта яна пра свайго бацьку так гаворыць. Калі б камандзір быў тут блізка, яна б, пэўна, накінулася на яго.

Але балота хутка мінула, людзі пайшлі цішэй і неўзабаве зусім спыніліся. Памяцілася Вары, — Ладучка не збіўся з дарогі. Ён паклікаў да сябе камандзіраў, вельмі хутка аддаў распараджэнне і, калі ўсе пачалі аковацца, з дэлявіты, энергічным выглядам з'яўляўся у тую тую, там, правяраў пазіцыі. Па яго заклочачэнні і патрабаваннях аковацца як мага глыбей, можна было меркаваць, што чакаўся вельмі суразны парадзе камандзіраў, шынуў міхайлом Вары, што пайшлі новыя фашысцкія часці. Відзець, пачынаюць хочучы выбіць партызан з лепшых пунктаў апары, загнаць

П'еса і яе ўвасабленне

УТУЛЬНЫ І ПРЫГОЖЫ КУТОК

«Няроўны бой» у Тэатры юнага глядача

«ВЯЛІКАЕ СЭРЦА»

(Новы спектакль Мінскай студыі тэлебачання)

...Вёску Галаскі занялі гітлераўцы. Стары Пархвен Катлубовіч, у якім жылі яго тры дачкі і было слава, што пабыў ён калісьці з п'яным п'янем, становіцца сведкам нечуваных фансіўчых звестаў. Забыты яго любімы маленькі ўнучка, даведзена да вар'яцтва дачка, аднаўскоўкам пагражае расстрэл... Цікі, непрыкметны Пархвен пераўтвараецца... Помісцічы за слэзы і пакуты народа, ён разбірае рэйкі на чыгучніцы і спускае пад адной вэржы з шалонам... Каб вяртавацца таварыш, сярэд якіх шукаюць забойцу нямецкага афіцэра Пфафэля, Пархвен бірае віну на себе, хоць ведае, што гэта зрабіла яго дачка Марыяна... Старога вызваляюць партызаны... Так раскрывае перад народам яго вялікае серца, сэрца простага савецкага чалавек, якога жаліць ваіны кінула ў аір наяснонага гора, бязмерных пакут і жорсткіх выпрабаванняў... Такія кораткія падзеі апавядае «Вялікае серца» Кузьмы Чорнага, пакладзеныя ў аснову новага тэлевізійнага спектакля з той жа назвай (аўтар сцэнарыя — В. Нямяра, Паралельна з п'есам Пархвена паказваецца і лёс вялікага волата-дуба, які расце ў цэнтры вёскі. Гэты дуб, які, нягледзячы на ўсе навабы, не мрогуць знішчыць гітлераўцы, становіцца сімвалічным увасабленнем матурынсці і непераможнасці Радзімы...)

Такім чынам, пры пастаноўцы тэлеспектакля ўзнікае неабходнасць у вялікай колькасці натуральных жыватных, якія былі зроблены ў жыватных раёнах Мінскай вобласці (аператар В. Праўко, мастак М. Бургой). Мастабы тэлеспектакля прадывалі і вялікую колькасць амыканняў. Побач ужо вопытных акцёраў (В. Краўцоў, М. Яромніка, Л. Чыжэйскага, С. Бірсула, С. Станюта, П. Іванюк) у спектаклі прыняла актыўны ўдзел і моладзь (Г. Аўсянкіў, Д. Кералы, Г. Зіноўеў, Л. Марозава). Удала справіўся з адказнай ролю і шасцігадовы Саша Хадзіскі.

Сваю сур'явану і складаную работу пастаноўчы калектыв прывітаў 60-гадовае з дня нараджэння аднаго з выдатнейшых пісьменнікаў рэспублікі — Кузьмы Чорнага.

Ус. КУХТА.

На здымку: сцэна з тэлеспектакля «Вялікае серца». У ролі Пархвена — В. Краўцоў, у ролі Марылі — Л. Чыжэйскага. Фота Е. Алхімовіча.

Разнастайным і цікавым быў рэпертуар Мінскага тэатра юнага глядача ў мінулым сезоне. Такія непадобныя аднаго спектаклі, як «За дзямі дрывучымі», «Учора ў Касаткіне», «Сонца ўзыйдзе», «Валыныя прысёбікі», камедыя М. В. Гогаля «Рэвізор» і іншыя гавораць аб тым, што тэатр добра адчувае запатрабаванні сваіх глядачоў, імкнецца ствараць спектаклі добрыя і розныя. На сцене тэатра з'явіліся творы і аб герцаічым мінулым нашага народа, і на сучасны тэм, прысвечаныя пытаням камуністычнага выхавання нашых людзей, і цудоўныя, поўныя рамантыкі і педагогічнага такту казкі для самых маленькіх глядачоў.

Калектыв працягвае плённы пошукі, удасканальвае майстэрства, імкнецца адказаць моладзі на надзейныя пытанні. Асабліва гэта адчуваецца ў мінулым сезоне. У Тэатры юнага глядача творчы пошукі, імкненне знайсці сваю лінію адчуваецца амаль у кожным спектаклі. Былі ў гэтым годзе ў тэатры поспехі і няўдачы. Але ні ў адной рабоце яго не гэта заўважыць абывацкасі.

Спектаклі, найбольш удалыя ў ідэіна-мастацкіх адносінах, асабліва на сучасныя тэм, былі ў тэатры і найбольш «касавымі».

Лепшыя работы Тэатра юнага глядача паказваюць, што добры, глыбокі спектакль на сучасную тэму заўсёды знаходзіць удалыя водгукі ў сэрцах глядачоў. Такім з'яўляецца і спектакль па п'есе В. Розова «Няроўны бой», які тэатр паставіў апошнім у мінулым сезоне. У невялікай лірычнай камедыі тэатр заўважыў і раскрыў вельмі цікавы і глыбокі змест. У п'есе ўзнятаюцца важныя праблемы выхавання нашай моладзі, яе ўзаемаадносін са старэйшымі. Тэатр гарача выступае за давер'е да нашых юнакоў і дзяўчат, супраць дробязнай і абразлівай апекі над імі. Няроўны бой — гэта бой, які часам жыццё імкнецца даць мільчанаства паўчыным, светлым, чыстым пацудам і імкненням юнацтва.

Праўда, у п'есе няма глыбокіх драматычных казіяў, вострых сутыкненняў. Але жывы характары герояў, разнастайныя жыццёвыя гісторыі, аб якіх расказвае твор, выклікаюць глыбокі рэзрум, прымушаюць пільней ўглядацца ў жыццё.

Рэжысёр В. Броўкін правільна вызначыў ідэіну накіраванасці творы. Не захапляючыся залішне камендыімі момантамі п'есы, ён дапамог актёрам зрабіць так, што спектакль успрымаецца як шчырае размова аб чужой і пытаных выхавання.

Дзеянне адбываецца на адной з ускарін Масквы, у невялікім камуністальным доме, ад якога «ўсюго дзевяці метраў да мяжы горада». Доктарыні мастака В. Клішчэйскага ўдала падкрэсліваюць, як і сюды, на ўскарыну, прыходзіць новае жыццё. Мы бачым на фоне вялікага будніцтва невялікі драўляны домік, якія засталіся ад старой Масквы. Многае заставаецца ад мінулага і ў Тэатры Цімафееўна Заварынай, і асабліва ў яе сваякоў — брата Рамана і яго жонкі Антаніны Васільевны, якія прыязджаюць да яе на дачу.

Драматург нібы знірок паказвае звычайную, бытавую сітуацыю. З Тэатры Цімафееўна жыць яе пламенны Слыва, які скончыў дзесяцігодку і здаў уступныя экзамены на ўніверсітэт, набравшы «дваццаць пяць і дваццаць пяці». Міца, сябра Слывы, паступіў пасля дзесяцігодку на фабрыку. Чакае вырашэння свайго лёсу і Ліза, якая жыве па суседства. Яна падала заяву ў тэатральны інстытут.

Але Тэатру Цімафееўну ў гэты час хвалюе іншае. Яна заўважыла, што Слыва пачаў пазнавацца з дзяўчынай, якая ўважваецца за «дэмакратку», і аднаго дня ўспрымае, што Слыва пачаў пазнавацца з дзяўчынай, якая ўважваецца за «дэмакратку», і аднаго дня ўспрымае, што Слыва пачаў пазнавацца з дзяўчынай, якая ўважваецца за «дэмакратку».

што Слыва пачаў пазнавацца з дзяўчынай, якая ўважваецца за «дэмакратку», і аднаго дня ўспрымае, што Слыва пачаў пазнавацца з дзяўчынай, якая ўважваецца за «дэмакратку».

Разумею, не можа зразумець такі пачуццёвы чысты, прыгожы пацудзіў. Жыццёвае крада гэтых людзей з п'янінай прасталінейскай выказкае жонка Рамана Цімафееўна Антаніна Васільевна: «Цяпер дзеўкі-та — у!.. У іх воўная хвакка... Перакусаць... Глядзі на прыватна Слыву: акруціць!» Жонка Антаніны Васільевны дасціпа і роўна іграе характары дзвючых асоб, іх розныя погляды на жыццё.

Роль Тэатры Цімафееўна выкавае К. Каралева. Актрыца пераканальна, тонка і тактоўна раскрыла вобраз герані. Яе Тэатра Цімафееўна — жанчына небагла, яна шчыра зычыць добра свайму пляменніку. Яна ве ў тым, што яна не разумею моладзі, лічыць, што каханне, пацудзіў юнака — гэта дробязь, якая будзе амінаць хлопцу «стаць чалавекам» і ад якога лёгка навабіцца. Трэба сказаць хлопцу, не даць аму клоча ад дзвярэй, — і ён перастае хакаць. К. Каралева знаходзіць іркі дэталі, знешнія і ўнутраныя, каб паказаць нічымнасць, дробязнасць і абмежаванасць поглядаў яе герані на жыццё. Тэатра Цімафееўна, праўда, шукае шлях да сэрца юнака, разумею, што робіць нешта не тое. Але яе гадардывы адносіны да іных, беспадэстаўная самаўпэўненасць, нейкая стугнава, пабалабываўнасць, калі яна гаворыць аб сваіх педагогічных здольнасцях, — усё гэта выкрывае ў ёй натуральнае абмежаванасць, чалавечка недалекіца, які жыць старымі ўз'яўленнямі. Гэта і прыводзіць да таго, што яна разам з братам і яго жонкай груба зневажае сама яе чыстыя, самыя патэмаіны пацудзіў Слывы і Лізы, чым выклікаюць толькі вяржасць, недавер'е з боку юнака і дзяўчын.

Калі Тэатра Цімафееўна проста не ведае, што рабіць, і паводзіць Слывы паховаюць яе, дык Раман Цімафееўна — з тых людзей, якія бачыць у жыцці толькі бруднае, почылае, грубае. Гэта чалавек, для якога няма нічога святога. Сярэд людзей ён бачыць толькі нагодніку або дзятку, Актрыс В. Окаляў знаходзіць іркі сатырычныя фарбы, выкрываючы героя п'есы і паслядоўна. Рэзка і бесшумна манеры, мажына постаць з крыху прыўзнятымі плячыма, грубы цызым вачынька і размова — вольны тыя рысы, якія ўвасабілі ў вобразе ірчы за ўсё. Калі ўсё шчыра радуюцца поспеху Слывы, якая залічваецца ў ўніверсітэт, дык Раман Цімафееўна бачыць у гэтым хітры манеўр («Хітры Слыва, — адразу ва ўніверсітэт, працаваць не вельмі хочацца! Га?») Адрозне нека адчуваец, што не

спектакль сваім светлым юнацтвам. Яе душою дапаўняе вобраз Слывы, характар якога паказаны рознабакова, матрытна. В. Барысёнак іграе яго так, што мы добра ўяўляем сабе не толькі яго ўчынкі на сцене, але і адгадваем, як ён будзе паводзіць сабе ў тым ці іншым выстпадку, які не паказаны ў п'есе.

І Слыва, і Ліза, і іх сябра Міца (артыст Э. Гарачы) разам ствараюць прадэўныя, іркі вобраз нашай моладзі — з яе высокімі маральнымі якасцямі, духоўным багаццем, непрымыслом да фальшыага, пошлага.

Цікавы вобраз Рыгора Сцяпанавіча Галкіна, бацькі Лізы, стварыў К. Пельбар. Рыгор Сцяпанавіч — персанальны пенсіонер, сусед Заварыных. Ён вельмі любіць Лізу, яго таксама непалоць тое, што дачка кудысьці ходзіць, вяртаецца позна дамоў. Але ён не ранаецца гэта забараніць дзяўчыне, хаця і пакуце ад таго, што не ведае, дзе яна бывае. Актрыс удала перадае і маўклівае бацькоўскае трывогі, і шчырую радасць, калі Рыгор Сцяпанавіч даведваецца, што дачка сабрэе са Слывай, у якога ён верыць.

Вобраз Рыгора Сцяпанавіча мае важнае значэнне для вырашэння аўтарскай задумкі. Мы даведваемся, што Рыгор Сцяпанавіч не адразу набыў тую жыццёвую мудрасць, бацькоўскі такт, які мы бачым у ім пачэй. Калісьці ён быў крыты са сваймі сынамі, і яны запалілі яго недаверам, нават вяржасцю. Азмія паехаў у домі і нават не піша бацьку, аднаў трыпу ў турму.

Галерою вобразаў бацькоў і дзяткі дапаўняе гісторыя Волгі Пятроўны Шылавай — забытай маці, ролю якой у спектаклі выкавае Ю. Філатов. Вобраз Волгі Пятроўны ніяк напамінае, што як грубасць, жорсткасць у адносінах да дзяўчын выклікае вяржасць, так і сляная зядаральная любоў нараджае грым, сабедзюства. Неадарма Валодзя і Жыня (А. Базакоў і К. Мігайла) завітаваюць да яе толькі выпадкова, ім заўсёды няма часу наведваць маці. І хай у канцы яны прыходзіць пасля таўнаў да Волгі Пятроўны, і маці ўшчасіва ад таго, што ў ё будзе ўнук, — мы разам з драматургам асужаем лёгкадушную жорсткасць маладых людзей.

Трэба адзначыць, што ў гэтым спектаклі амаль няма «лішніх» герояў, якія не існуюць п'яні ідэінай нагаруці. Назад другі брат Заварынай — інжынер Ціхан Цімафееўна (П. Танусевіч) і яго маладая жонка Вера (Э. Зайнава), якія, здавалася б, не ўплываюць на развіццё падзей, асаваюцца вельмі патрэбнымі, з мастацкага пункту глядзяна неабходнымі для стварэння поўнай рэалістычнай карціны жыцця. Ціхан Цімафееўна і Вера Вячаслаўна — таксама тыповыя вобразы, якія ўвасабляюць поўныя станаўчыя рысы нашых сучаснікаў.

Таму ўвесь спектакль у цэлым атрымаўся цікавым. Тыповыя з'яўжыцы, паказаныя на сцене, у галюўных сваіх момантах гучаць пераканальна.

Мусіць, крыху ўмоўна, нацягнуты можа здацца канцоўка, калі Раман Цімафееўна, Антаніна Васільевна, Тэатра Цімафееўна амаль без бою здаюць свае пазіцыі. Гэта карціна ўсеагульнага пераважвання не аўсім аднаўдае логіцы развіцця характараў герояў.

У цэлым п'еса прагучала ў тэатры шчыра, глыбока, яна радуе многімі актёрамі знаходкамі. Гэты спектакль адзін з найбольш ансамблевых у тэатры.

Ан. ШАГНЯ.

РАЗМОВА АБ СУЧАСНЫХ СПЕКТАКЛЯХ

Адбылося папярэдняе пасяджэнне секцыі крытыкаў Беларускага тэатральнага таварыства з прадстаўнікамі абласных аддзяленняў БТТ. З дэкладам «Сучасная савецкая п'еса і яе стварэнне ўвасабленне ў тэатры БССР» выступіў кандыдат мастацтвазнаўчых навук Ул. Нэфед. Сядзгалды аб спектаклях савецкай драматургіі ў тэатрах Брэста, Магілёва, Віцебска, Гродна і Гомеля зрабіў Г. Колас і М. Рыбакоў, Г. Барышэў сваё выступленне прысвяціў праблемам сцэнічнага афармлення драматычнага спектакля. У спрэчках таксама выступілі А. Саннікаў, А. Лабоў, Н. Звездачоты, А. Самары, Н. Сцяновіч, В. Захарыў, Ул. Стэльмах і інш.

Побач з асветленнем праблемы сцэнічнага увасаблення савецкай п'есы, дакладчыкі і ўдзельнікі спрэчак аддалі ўвагу практычнай рабоце тэатраў рэспублікі. У прыватнасці, на пасяджэнні адзначалася, што савецкая п'еса заняла ў рэпертуары тэатраў вялікае месца. У 1959 г. з 76 новых пастаноўках тэатраў рэспублікі паставіліся 55 п'ес савецкіх аўтараў. За п'яць месяцаў 1960 г. з 39 новых пастаноўкаў 25 п'ес належыць савецкім аўтарам.

Удзельнікі пасяджэння гаварылі пра адстаенне Беларускай драматургіі. У 1959 г. тэатры рэспублікі паставілі шэсць п'ес, а за першую палову 1960 г. — тры п'есы беларускіх аўтараў. За мінулы сезон тэатры не стварылі ніводнага значнага нацыянальнага спектакля. Вельмі

шкада, што на пасяджэнні не прысутнічалі пісьменнікі і кіраўнікі секцыі драматургаў Саюза пісьменнікаў. Былі азначаныя кібы ў рэпертуары Акадэмічнага тэатра імя Я. Купалы і Тэатра імя М. Горькага. Які заўважыў прамоўнік, спектакль «Звава і не трыба» не меў поспеху з-за недастаткова высокай якасці драматычнага матэрыялу і дрэннай пастаноўкі спектакля. «Уваскрэсненне» арганічна не ўвайшло ў рэпертуар з-за недавальняючай інсцэніроўкі. П'еса «Мільён за ўсмешку» слабая па майстэрству.

Рускі тэатр БССР імя М. Горькага ў 1959 і 1960 гг. не паставіў ніводнай п'есы Беларускага аўтара. Да юбілея А. П. Чэхава замест ажыццяўлення паўназначнага спектакля тэатр паставіў чужыя творы «Непаробная перамога» ў слабай інсцэніроўцы і «Лакштанава. Спектакль не меў поспеху і прайшоў усяго толькі восем разоў. А вядома, што задачай Русага тэатра з'яўляецца, побач з пастаноўкай п'ес на сучасную тэму, паказ лепшых узорў рускай класікі.

На пасяджэнні былі азначаны таксама недахопы ў рабоце секцыі крытыкаў БТТ. Асабліва ўвага была звернута на прычыновасць крытычных выступленняў у друку і павышэнне іх прафесійнальнага ўзроўня.

Перад прызідумам БТТ паставілі пытанне аб выданні тэатральнага альманаха.

П. ЛЕВАШОЎ.

ХРОНІКА КВАРТЭРНАГА ЖЫЦЦЯ

У Глыбокім раённым Доме культуры праходзіць сустрэча з кампазітарам Уладзімірам Алоўнікавым. Ён расказваў удзельнікам сустрэчы аб развіцці Беларускай музыкі, паказваў творчыя планы і выканаў некалькі сваіх новых музычных твораў.

У Рэчыцу прыехаў на гастролі Тэатр імя Якуба Коласа. Жыхары горада і раёна ўбачылі спектаклі «Калітан Коршун», «Цікавы выпадак», «Юстна», «Родная маці».

У інструментальным іху Мінскага ладшчыкавага завсда аматары самалейнасці стварылі драматычны гурток. У ім 35 удзельнікаў. Сарод

— шэфавалычына Яна Васільевна, кантрабас Іра Улісва, токар Франц Глеза і інш.

* * * М. ГРУШЭЎСКІ.

Жыхар вёскі «Пенсіянавічы» — уочыцк каласа «Пенсіянавічы» Навіцкага раёна Рычард Карповіч — вялікі аматар кіно. Пры яго салезанні ў вёсцы арганізавана бібліятэка-пераслужа, паслугамі якой карыстаюцца каля 40 калгаснікаў.

* * * С. ВАЛЯВАЧ.

У Веткаўскім раёне добра вядомы кінамеханік Павел Целяпнёў. Кінафільмы ён аэманструе на высокім тэхнічным узроўні, штомесяччя пераывкавае плані.

Л. КАРМАЧОЎ.

— Разведку, відаць, абстралялі. А навошта абстраляць разведку? Яе трэба было захапіць!

— Такі ты стратэгі, — лагодна ўсміхнулася Марыя. — Там жа лепш відаць.

— Ды гэта ў Зайцава, — нібы ўсё ведоучы загадаў, удакладніў Вара. — У яго заўсёды якія-небудзь выбрыкі.

— А што Зайцаў? — таксама нечым камандуе? — крыху здзіўлілася Марыя.

— Каб жа нечым, — Вара незадаволена глядзела ў той бок, дзе стралялі. — А то цэлым атрадам, да яшч першым. Правая рука камбрыга. Усе малакоўсы сталі камандзірамі. Вунь і гэты, — Вара заўважыла, што вярнуўся Міша і павесілася. — а яшч Валя Трушкіца, помніш?

Марыя помніла амаль усіх, хто быў у атрадзе некалькі месяцаў назад. Разам з камлокаватым вяселюшым Зайцавым удзельнічала ў боах яшч і армія. Але некалькі месяцаў цяпер многа значаць. Вара таксама была тады нібы дзвючыца. Праўда, смедала, расшуча, аднак нешта ад падлетка заўважвала яе Ясім. Хіба такая цяпер Вара? І вгляд, і вытрымка і арыентацыя. Дай роту, дык можа павесіць і армію.

Вось яна раптам вастаецца на брустверы, глядзіць перад сабою. Там невялікая палічка, а далей — радкалес. Марыя таксама ўглядзеша туды, але пакуль што нічога не бачыць. А Вара папрабляе на галаве пілотку, вельмі падобную на Андрэву, і барсца за аўтамат.

— Ты бачыш? — гаворыць яна ўпаўголаса. — Яны ўжо і сюды ідуць.

— Ці мога?

Марыя пытае таму, што глядзіць не туды.

— Правей ад нас глядзі, правей! Спраўды, там ад дрэва да дрэва прабягалі нейкія людзі.

Вара прыкладвае да вуснаў палец і ціха свішча. З недалёкага акочычка высюваецца чорная, трохі кучаравая галава Мішы Глінскага. Вара гэтымі ж палецамі нешта паказвае яму, і хлопеч ківае галавой.

А Марыя сочыць. Не верыцца ёй, што гэта вораг. Рапчэй, кожны ні лядовіцкіца бачыць ворага, дык усё з тэхнікай. Сунецца на цыбе танк, дык усёяку яна, што трэба абараняцца, зністажыць яго. А тут, проста лодка каля дрэў. Нават зброі ў іх не відаць, можа, лесарубы прыйшлі ці хтось небудзь з суседняй вёскі. Цыжка ўваіць звярнуў у выглядзе звычайнага чалавека.

Вара ж зноў высювае з нішы і паўзе туды, дзе акапаўся Глінскі і ўся яго падрэўная група. Марыя не чуе адгэтуль яе слоў, але па жэстах разумею, што дзвючыца пераконвае партызан не дэмакратыць сабе, не адкрываць агонь, а захапіць фашыстаў жывымі. Яна ні на момант не сумняваецца, што гэта фашысты і што яны цяпер разведваюць партызанскія пазіцыі.

Тым часам немцы па аднаму высюпаі на палічку і сталі паўзаць. Цяпер Марыя ўжо добра бачыла, што гэта не лесарубы, а галюнае, што іх многа. Такой колькасці ні захопіць без стрэлу, а пачнецца страляніна, дык усё роўна пазіцыі будуць выяўлены.

Відаць, гэтак жа думалі і іншыя партызаны, бо, вярнуўшыся, Вара села на самае дно акочычка і ўтулілася ў каўнер сваёй сцяганкі.

— Пры такой ваіне, — іранічна сказала яна, — то можна і паспаць. — І спраўды, вельмі хутка заснула.

Немцы паўлі марудна, асцёржона прагяляваючы кожную масціну і азіраючыся назад. Відно было па ўсёму, што яны добра не ведалі, дзе тут партызанская абарона. аднак адчувалі, што калі за палічкі пачынаюцца густы лес, дык там павіны быць і партызаны. Падлоўжылі на аўтаматны стрэл да лесу, спыніліся, прыйшлі. Ляжалі так доўга, потым адзі. мабыць, самы смелы ці самы дурны ўвайшоў ледзь не на ўвесь рост, пачаў прагяляваць лясную ўскарыну праз бокі.

Пачалася пракошка.

Вара прачнулася, абыжавя спытала: — Што, нашы страляюць? — Не, — адказала Марыя. — Нашы яшч маўчаць, чакаюць.

— Скажаш, калі прыйдзе чарга да нас, — папрасіла Вара і зноў утулілася ў каўнер.

Дашы некалькі хвэргаў па лесу, немцы жывані перабегамі рынуліся да сасіку і тут іх трэба было сустракаць. Вара спавіла, але хутка брала прышл, страляла кароткімі чаргамі, як і суседзі па аконах. Кожны па некалькі стрэлаў, а агонь падняўся шквалымі. Самы прырэлі немцы раптам сёў каля пня, тварам да лесу, і выцягнуў нопі. Яму ўжо вельмі мала асталося да першых дрэў.

Ніхто з асцігнх не дабег да гэтага пня...

Калі на нейкі час пераніўся мінаметны абстрэл, Марыя высюлава галаву з акочычка, глянула на палічку. Амаль уся палічка была занянута адкім снігавым дымам, а каля пня сядзеў усё той жа немцы і, аздавалася, з насмешкай глядзеў па лесу. Тут разарвалася многа нопі, але гэта не парушыла вальготнай паставы немца. толькі касыку ўнесла асколкам ці ўзрыўна хвалі.

— І хто гэта забраў у яго аўтамат? — нечакана здзіўлілася Вара.

Дым рассяўся, паішоў на ворага, дык цяпер і Марыя заўважыла, што ў немца няма аўтамата. Раней ён трымаў яго на жываце.

— Няўжо пад мінамі нашы паўзаў? — Поўз нехта, — упэўнена сказала Вара, — толькі ў дыме я не пазнала, хто гэта. Нам бы гэты аўтаматік! Праўда? Гэта ж — рукой было падаць.

— Ты, мабыць, увесь час і паглядзела на яго, — мярка папракнула Марыя. — Проста, хоць за руку цябе трымаў!

— Я ж і туды глядзела, — апраўдвалася Вара. — Вачыш, сунуцца. Яны ўпэўнены, што тут ужо нічога няма.

Немцы фемпалі палічку, яны наступалі расшуча, упэўнена. Марыя трымаў у руцх свой пісталет і трывожна думала: што ж яна будзе рабіць з гэтай зброй, калі яны рынуцца ў атаку, калі нашы не здолеюць іх стрымляць? Глядзела на палічку, а ўзрок упіраўся ў пень, ля якога сядзеў немцы. Ранішні вейраок падушнуў яго светлыя валасы,

яны варушыліся, час ад часу агалючы высокі і глады кі малодзцы лоб. Ад гэтага варушэння бегалі тонкія чыны па яго бядных, аздавалася, зусім ішч хларчучковых шыкака, па тонкіх растуленых вуснах.

— Няўжо гэта вораг, фашыст? — ціха, нібы сама ў сябе спытала Марыя.

— Калі ішоў на нас са зброяй, то пэўна ж вораг, — сказала Вара.

— Ён і на немца не падобны.

— А тут не толькі немца. — Вара зноў старанна брала прышл. — Тут многа ўласаўцаў. Нула пра такіх?

Марыя чула, але ніколі не бачыла гэтых зараднікаў. Ёй цяжка ўяўлялася, як можа такое быць, што вёс гэты беларуцы хларчуч, што каля пня, мог бы страляць у яе, калі ён рускі, украінец ці беларус? Як бы яго рукі падняліся, ногі наслілі?

І раптам успомніўся праствітар у палічэйскай форме...

КАЛІ ПОБАЧ СЯБРЫ

Невялікі нарыс пра Героя Сацыялістычнай Працы Шмафеля Смірнова, напісаны Іванам Новікавым, называўся «Палеская золата». Чытачы ён запомніўся. Думалася, І. Новікаў прадоўжыць свой разказ пра людзей вёскі, пра гарацкіх энтузіястаў будаўніцтва саўзнавальнага прадукцыйнага сельскага гаспадаркі. Але на гэты раз нарысст выраслі напісаць пра завод. Матэрыялам паслужыла маладая, але багатая на зместу біяграфія Мінскага заводу аўтаматчных ліній.

Што ж, выдатны а'б'ект для нарысціста. Пра гэты завод марыць многія юнакі, якія вырашылі пайсці школы знайсці сваё прызыванне ў рабочым калектыве. Прадукцыя Мінскага заводу аўтаматчных ліній — асаблівае завадуў заўрашчана дзя, дзе назаўсёды знікне фізічная праца.

Для гэтага заводу было дазволена «кваліфікаваных работнікаў» забраць з лобга прадпрыемства краіны. Аднак нікога не давялося «сілай забіраць». Да новай справы паянгулася з усіх куткоў краіны «неўтаймаваная, дапытлівая і дэбэра ка моладзь, для якой няма канонаў у навучы і тэхніцы». Гэтыя словы ў роўнай ступені характарызуюць інжынераў і рабочых.

Іншы цэхі будучага заводу былі ў рыштунках, а ўжо ў цесных маленкіх пайкоўчыках працаваў «мозг» — канструктарскае бюро. Сюды падараліся не выпадковыя людзі. Гэта і аразумела. «Мозг» павінен даць заводу практычны аргінальны аўтамат. Людзі з першай хвіліны адчулі вялікую адказнасць за даручаную ім справу. Але, як вядома, новае праівае сабе дарогу ў жыццё толькі з боем, змятаючы на сваім шляху ўсе коснае, старое, кансерватыўнае. Так і атрымалася з вядомай «сілавой галоўкаю», прызначанай для патрабавала немадой барацьбы нават з тымі, у каго за плячыма быў багаты вопыт інжынера-канструктара. Старонкі пра гэты цэхавы «паядынак» новага са старым нарысцісту, праўда, не зусім удаліся. Многія далі ў апісанні падзей невыразнасці, і цяжка меркаваць, наколькі самаадайна змагаліся за сваю ідою такія энтузіясты, як Васільевскі, Гаралік, Дзюнер і іншыя... Ступнасць іх тэхнічнага наватарства зусім няясная для чытача. Такім чынам, нарыс навукова-тэхнічнага не атрымалася.

«Побач сябры» — гэта нарыс характараў. Пры гэтым нарысціст адбірае характары і вобразы, кіруючыся прыкметамі: «Новая, перадавая справа — новая, перадавая людзі».

Панасана сюжэта ў нарысе няма, ён складаецца з раздзялаў, кожны з якіх прысвечаны асобнаму герою. Але ўсе яны ствараюць вобраз заводу-скага калектыву, аб'яднанага агульнай працы, мэт. У кожным чаалавеку вылучаюцца характэрныя менавіта для працаўнікоў МЗЛД-а — вострае адчуванне наватарскай сутнасці іх справы. Людзі, якія трапляюць на гэты завод, уяўляюцца фізічна і маральна ў тэмпе і рытме яго жыцця. Лепш за ўсё гэта паказана ў такіх раздзялах, як «Перакоўка», «Сенін лёс», «Калі чалавек у будзе».

У раздзеле «Перакоўка», напрыклад, рэльефна паказана, як расла дружба Барыса Васільевскага Сакалова з калектывам свайго цэха, Калісцкі Сакалоў быў выдатным слесарам, але за гады службы ў арміі малярства яго падабылася. Пасля дэмабілізацыі яму прапаноўвалі нават «цёплыя» месцы, але ён вырашыў вярнуцца да старой прафесіі, набываць майстэрства. Нягледзячы на сталы ўзрост і часовае матэрыяльнае цяжкасці, Сакалоў пачынае нанова — з вучнёўства.

Іван Новікаў. Побач сябры. Дзяржаўнае выдавецтва БССР. Мінск, 1960.

У Батанічным садзе

Каля парку імя Чалюсцінцаў знаходзіцца Батанічны сад Акадэміі навук БССР. Ён існуе ўжо каля 30 год. Яго тэрыторыя падзелена на некалькі зон: лесапаркавая (самая вялікая), геаграфічная, ландшафтная і іншы. Да пачатку Вялікай Айчыннай вайны ў Батанічным садзе налічвалася звыш 1 300 відаў розных дрэў і кустоў. Больш дзясці тысяч раслін вырошчвалася ў аранжарыях. Тут было 60 відаў кактусаў, 26 відаў пальмаў, 27 відаў паразітаў і іншых прадстаўнікоў тропікаў і субтропічных зон. За першы час саваой акупацыі фашысцкай заахонілі амаль цалкам знішчылі ўсе каштоўныя калекцыі раслін, сабраўшы вучонымі даследцамі. Пасля вызвалення тэрыторыі БССР у Батанічным садзе захавалася ўсяго каля 200 відаў парод дрэў і кустоў. За наступныя гады перыяд вучоны рэспублікі многае зробілі, каб адрадыць Батанічны сад.

У лесапаркавай частцы саду на плошчы 56 гектараў расце цяпер звыш 800 відаў раслін. Побач з прадстаўніцамі флоры Далёкага Усходу (Белы гіналі, кувалдык чай, аксаміт амурскай, лістоўніца лаўрская, арах маньчжурскай, пінарад амурскай, аралія маньчжурская і інш.) тут многа парод дрэў і кустоў з Амерыкі (туя захадная, піхта Фразера, ялік серабрысты, магонія ілідавая, топяля канадская, піхта аднакаляровая, або каліфарнійская, ампора кустарыкавая), з Сярэдняй Еўропы (сасна чорная, спірэй сярэдняя, бэза вясняны, кедр еўрапейскі, брызгаліна еўрапейская), з паўднёвых відаў ёсць фінікаявая пальма, гранат, кафейнае дрэва, абрыкос, аліўкавае дрэва, самшыт і г. д.

У Батанічным садзе шмат прадстаўнікоў мясцовай беларускай флоры (сасна звычайная, дуб чаршчаты, елка, бяроза, асіна, лішчына звычайная, рабіна, парэчка). Ёсць і

Упартаць, воля заробіць сваю справу — Сакалоў ў ліку лепшых майстроў быў давераны гонар збярэць першы станок. Таварышы ўбачылі ў ім добрага арганізатара, чулага слобара, на якога не цяжка абалерціцца ў любую адказную хвіліну. Яму хутка даверылі кіраўніцтва цэхавай партыйнай арганізацыяй. І ў ім не памыліся, Партыйную работу Сакалоў рэў з такой жа стараннасцю, як і сваю рабочую справу.

Уласна кажучы, няправільна называць гэта другое нараджэнне чалавек «Перакоўкай». Аднавілася было рабочае ўмельства, душа ж, гонар і сумленне камуніста Сакалова падвергіліся не перакоўцы, а яшчэ большай загартоўцы.

Пра вялікую выхавальную сілу калектыву гавораць лёсы Юрыя Верына або падлетка Сені. Юрыя па лёгкадушнасці робіць злачыніства і нават трапіць у турму. Таварышы баруць на сабе адказнасць за юнака. З яго вырастае выдатны дысцыплінаваны, актыўны рабочы. «Справа Верына многаму навучыла моладзь... Кожны зрабіў вывад: трэба паважаць калектыв і лічыцца з ім».

На жаль, І. Новікаў расказвае пра Юрыя, нібы паглядваючы на яго з боку, з чужых слоў. Нама сапраўднага пранікнення ў псіхалагічную «Перакоўку» чалавек. А гэта пазбаўляе вобраз перакананасці і, галоўнае для нарыса, сапраўднай мастацкасці.

Завод зрабіў чалавекам і Сеню, выраў за лоп элазейскай шайкі. А канкрэтна, гэта зрабілі камсамольцы Мікалай Галавач, Валянцін Марчанка і Іван Дзятко, члены бригады камуністычнай працы. Спачатку даверылі справу хлопцу, не папракаючы за мінутае. Затым зацікавілі яго ствам складаных інструментаў і прыбораў. Цярпліва вучылі імі карыстацца. І Сеня захапіўся, павяліся вялікае жаданне вучыцца, стаць камсамольцам. Але ён сам ужо зразумеў, што для гэтага «спрацаваць яшчэ трэба», гонар быць камсамольцам трэба заслужыць.

Так, паводле справядлівай заўвагі нарысціста, «не толькі новыя тыпы станкоў, але і новыя чалавечыя душы выхоўваюцца вост тут, у заводскім цэху». Імі з'яўляюцца і Сеніны шэйкі, і слесар-рацыяналізатар Ігар Міхайлавіч Блок, і Аляксандр Віташкевіч.

Чалавекам будучага называе Віташкевіч партгор завода, адзначаючы гарманічную прыгажосць гэтага чалавек, рабоча-інтэлігентна. У ім па-чахаўца, або лепш сказаць, па-камуністычнаму, усё прыгожа — і паводзіны, і розум, і вонкавасць. Ён спішыў: «Нічога цікавага ў мяне няма. Працую звычайна». Так яго сапраўды здаецца, хоць робіць ён больш і лепш за іншых. Для такога рабочага галоўнае — сэнс яго працы, карысць яе для грамадства, а не асабіста карыснасць. «Калі чалавек мае свой працоўны гонар, ён не запытае майстра перад тым, як пачаць работу: «А колькі зароблю на гэтым?» Спачатку зрабі, ды не абы як, а душу ўкладзі ў справу...»

Віташкевіч па-гаспадарску думае над удасканаленнем вытворчасці, над арганізацыяй працы, уносіць прапановы, ад якой атрымліваецца немала эканоміі. Ён першы адмаўляецца ад паслуг рамонтнікаў, становіцца сапраўдным гаспадаром тэхнікі, якая ў яго руках робіць літаральна чуды. І. Новікаў пазнаёміў нас з многімі такімі цікавымі людзьмі, як старончкі Віташкевіч. Барціна вялікая, маладога калектыву была б больш выразнай і поўнай, каб аўтар яшчэ глыбей раскрыў характары, псіхалогію людзей.

Рэліктыўныя формы раслін, як, напрыклад, пілошч.

У садзе расце звыш 5 000 відаў пладовых раслін: амаль паўтары сотні гатункаў яблынь, 85 гатункаў груш, 74 гатункі салі, многа розных гатункаў парэчка, агрэсту, вішня, чаршчаты, вінаград. Вельмі багата прадстаўлена дэкаратыўная расліннасць. Тут ёсць вялікая колькасць раслін з Паўночнай Амерыкі, Азіі, Афрыкі, Аўстраліі і г. д.

Вельмі цікавы таксама ўчастак сістэматычных раслін. На плошчы прыкладна каля гектара тут прадстаўлены нашы беларускія травяністыя расліны. Іх каля 1 500 відаў. Тут валер'ян лекавы, казыяцкі едкі, аяна мана лясная, люцэрна пасунавая, аніс, гарах і многія іншыя. Вабляць аніс зеляніна газонаў. Пахнуць кветкі ў зялёных залах.

Работнікі Батанічнага саду падтрымліваюць цесную сувязь з трыстам зялёнага будаўніцтва і школай Мінска, якім рэгулярна даюць кансультацыі па азяленню двароў, бульвару, Аказавыця дапамога ў азяленню вытворчых тэрыторій аўтамобільнага заводу. Разнастайны пасадкавы матэрыял адпускаецца калгасам і іншым гарадам рэспублікі. З работнікаў саду маюць цесны кантакт садаводы, лесаводы, аграномы, мінурышчы, аматары-кветкаводы, школьнікі, навуковыя ўстановы як Саветскага Саюза, так і Кітая, Румыніі, Германіі, Польшчы.

Прыгажосць зялёных насаджэнняў Батанічнага саду вабляе аматараў прыроды, мастакоў, расліналоўцаў, батанікаў. Яна ў значнай меры спрыяе развіццю эстэтычнага густу, пакідае незабытае ўражанне ад багатай і веліччэй расліннага свету зямлі.

Г. МАРГАЙЛІК, інжынер-лесавод.

Ён жа іншы раз дае слова сваім героям, але ў большасці выпадкаў атрымліваецца не жывая гаворка, а хутчэй запіс стрыманых адказаў на пытанні карэспандэнта. Вось прыклад:

— Скажыце, калі ласка, вы многа чытаеце мастацкай літаратуры?

— Як вам сказаць?

— І што вас больш за ўсё цікавіць? і г. д.

Лішнімі здаюцца іншы раз аўтарскія сентэнцыі, якія маюць на ўвазе агульнавядомыя ісціны. Вось адна з іх: «Ні сотні, ні тысячы людзей, сабраўшы пад адзін дах, яшчэ не складваюць калектыву, калі кожны з іх думае толькі пра свае справы...»

Мала сказана аб цяжкасцях і аб радасці іх пераадолення. А яны ёсць не толькі ў канструктараў (пра гэта гаварылася), але і ў рабочых. Чытаючы нарыс, адчуваеш гарачую любоў да людзей Мінскага заводу аўтаматчных ліній, якія знаходзяцца на перадавых рубяжах сямігодкі. Ды і сам нарысціст гэта добра адчувае. «Мне здаецца, — піша ён, — што я гляджу праз нейкае чароўнае акно ў заўтрашні дзень». І чытач бачыць не казачную, а рэальную тэхніку, не выдуманых, а жывых людзей камуністаў. Пра іх трэба расказаваць і расказаваць, яшчэ ярчэй, яшчэ больш выразна, яшчэ больш поўна.

М. СТАЛЯРОУ.

РАЗЗАМ З СОНЦАМ

Кароткая ліпенская ноч. Здаецца, толькі-толькі заллупіўшы вочы, а вост яна ўжо і праліцела непрыкметна...

Развіднеда.

Як мага цырыя Зіна ўстала з паласці, кінула трыкоўныя покрывы. Безкладноны юнакім сном спыніўся маторны брат Валодзька, які ўчора цэлы дзень працаваў у полі. Цяжка ўдзяцца і варажачца на ложку маці Уліта Цярэньцеўна. Не пазнала, ці спіць яна, ці дрэмле...

Пад нагою ў Зіны тонка рэпнула масніца.

— Ты ўжо ўстала? — павярнула галаву Уліта Цярэньцеўна. — А я толькі будзіць збіралася. Думала, праспіш... І шкада было: позна легла ўчора. Правадзіў, можа, хто?

— Ой, што ты, мама! — усмелася дзяткіна. — І не гуляла я ні з кім, а на рэветнікі была. Новую песню развучылі!

— Ну, добра, добра. Я ж пажарыць будзіць, там, на стабе, малако ў збане. Падсілкуйся. І бяжы, дачушка.

На твары маці цёпла, ласкава ўшмыска. Даўно ўжо зачыніліся дзверы, а Уліта Цярэньцеўна ўсё глядзіць ёй услед, не перастаючы любвацца і дзяткіна.

— І не заўважыла, як і калі выліднела дзяткіна. А без бацькі ж расла...

Новікаў не вярнуўся ў родную вёску з вайны. На руках Уліты Цярэньцеўны засталася трое дзяцей. Адаін пад адзін. Нялёгка доля ўдзавы, цяжка пасляважнага гады, калі — няма чаго граха таць! — даводзілася вясною капаць мёрзлую бульбу — дачэсна старэйлы, але не зламалі салдацку. Вост толькі застаўся з таго часу неспіваючы гадухі або ў грудзях... І калі б дзеці не былі прывучаны змалку дамагацца старэйшым, кланіцца адзін пра аднаго, зусім дрэнна было б Уліце Цярэньцеўна. А так — нічога, пераадолена нягодна. А Зіна, калі яшчэ ў школу заходзіла, сказала маці:

— Усе хатня клопаты бару на сябе. Ты ўжо не турбуйся!

Не турбуйся... Дзівачка! Хіба можа не турбавацца сэрца маці?

Калі пасля заканчэння сямігадовай школы Зіна надумала стаць сьвінаркай, Уліта Цярэньцеўна не адрававала яе, толькі выказала сумненне:

— Праца нялёгкая. Ці справішся?

— Вост убачыш, усё будзе ў парадку, — запэўняла дачка.

...Ферма калгаса імя Карла Маркса тут жа ў Зубаве, на цэнтральнай сядзібе. Ад пасёлка, дзе жыўць Новіка-

Першае, што заўважае падарожнік, пад'язджаючы да Гродна, — гэта крутыя ўзгоркі, парослыя густымі лясамі, абрыўстыя берагі Нёмчэга, буднікі старажытных касцёлаў і камяніц. Але калі аўтобус набліжаецца да новай, зарэчнай часткі горада — карціна мяняецца. Перад вачыма паўстаюць белакаменныя гмахі, трубы завадоў, упрыгожаныя калонамі фасады рабочых клубоў і палацоў культуры. Шмат кантрастаў у архітэктуры гэтага старажытнага горада: былы манастыр і новы будынак універмага, Палац культуры і Каложская царква XII стагоддзя, стары замак, у якім размешчаны краязнаўчы музей, і імклівае арка маста праз Нёман, пабудаванага па ўсіх правілах сучаснай будаўнічай тэхнікі. А ўгледзецца ў твары турэцкіх жыхароў, зайдзіце ў Дом народнай творчасці, у клубы і аўдыторыі нэувачельных устаноў. Вы адрознуеце нечужае, якім паўнакроўным жыццём жывуць гродзенцы. Вы адрознуеце аднаго, наколькі блізка і цікава для іх здабыцкі народнай культуры!

Жаданне бліжэй і поўней пазнаміцца з музычным мастацтвам — характэрная рыса гродзенскіх слухачоў сімфанічных канцэртаў аркестра Беларускай філармоніі. Не усё, праўда, задавальняла слухачоў і выкананне: памеры эстрады ў гродзенскім парку не дазволілі размясціць увесь склад калектыву, дэжурныя акустычныя ўмовы і разнастайныя разрадкаў тэраў не забяспечвалі поўнага і рэльефнага гучання кожнай з груп аркестра. Тым не менш усё месцы для слухачоў былі запоўнены. Жывая, вострая рэакцыя публікі на кожны твор, які выконваўся, дазваляе сцвярджаць, што сімфанічныя канцэрты ў Гродна — патрэбная і карысная справа. Аркестр выступае тут ужо чацвёрты раз. І з кожным сезонам цікавасць гродзенцаў да канцэртаў усё больш узрасце.

Гаворачы пра сапраўды масавага слухача горада і пра яго цікавасць да сімфанічнай музыкі, нельга не ўспомніць свята песні, прысвечанае Дню свецкай моладзі, у якім аркестр актыўна ўдзельнічаў. У гэты дзень з самага ранку мелодыі гродзенцы ў Беларускай нацыянальным аддзеньці накіроўваліся да традыцыйнага месца масавых святаў песні на высокім правым беразе Нёмана.

...Велізарная бетонная эстрада, якая здымае змясціць вялікія калектывы, і шматлікія месцы для глядачоў

ДЛЯ ТЫСЯЧ СЛУХАЧОУ

на крутым узгорку нібы дапаўняюць мясцовае пейзаж. Задоўга да пачатку свята сюды сабраліся дзясці тысяч рабочых і служачых Гродна з сям'яй, жыхары з суседніх калгасаў, гоці нават з самых аддаленых раёнаў Гродзеншчыны. Пасля выступлення зводнага хору самадзейных калектываў і духавога аркестра з вялікай праграмай выступілі сімфанічны аркестр філармоніі пад кіраўніцтвам заслужанага артыста рэспублікі В. Дуброўскага.

Бессмяротныя творы Чайкоўскага, Глінкі, Біза, Брамса, лепшыя ўзоры свецкай музыкі і здыбыткі Беларускага нацыянальнага музычнага мастацтва маглі гучаць для многіх тысяч слухачоў. З захапленнем выступалі аркестр і яго салісты — народная артыстка БССР Т. Ніжнікава, Гродна.

На адмысла: выступленне сімфанічнага аркестра на свята песні ў Гродна; салістка — народная артыстка БССР Т. Ніжнікава.

артыстка І. Люковіч, Б. Барздына і В. Фамічэнка. І гэта не дзіўна — перад такой масавай аўдыторыяй калектыву даводзіцца выступаць не так ужо і часта! Гарачы прыём слухачамі гэтага незвычайнага канцэрта быў не толькі заслужаным узнагародным выкананнем, але і свеаеаслібым авансам у лік будучай дзясцінак калектыву, якая павіна карэніцца глыбока ўваходзіць у народ.

Над веліччай эстрады пад бар'ельефам вялікага Леніна палімяюць яго словы: «Мастацтва належыць народу». Цяпер яно стала аргінальнай часткай народнага жыцця.

Д. ЖУРАЎЛІК, наш спец. кар.

Фота В. Косціна.

— Няхай будзе па-вашамаму, — пагадзіўся старшыня калгаса Міхаіл Паўлавіч Корнеў. — А на хор, Зіна, не перастане хадзіць?

— Яшчэ і нас уцягне, — пажартавала Вера. — Яна такая, напорыстая.

— А як жа з чырвоным кутком, Міхаіл Паўлавіч?

— У голасе новага бригадзіра папрок. Старшыня, чалавек з выглядзі нехлямажы і марудлівых, розка паварочваецца да Новікавай. Нейкі момант ён глядзіць на яе.

— Аб'янагата тры гады чакаюць, — гаворыць ён. — Думаю, вам столькі часу чакаць не даведзена.

Заўсёды ён такі, гэты Міхаіл Паўлавіч! Скажа, як загадку задасць. Лешы бі і не намываў зусім, не абнадейваў, а то паверыш, а раптам — дарэмна...

Але чырвоны куток на гэты раз быў адкрыты параўнальна хутка. І абсталяванне яго пераўзыхло ўсе спадзяванні свінарка: ёсць дзе і пясчаныя і адпачыць, і пачытаць свежую газету або часопіс, паслухаць музыку.

— Пачакайце, дзяткіны, — падміргвае Зіна, — дайце толькі тэрмін, прымусім старшыню расказавацца і на тэлевізар!

«Цік-так, цік-так», — адбываюць час хадзіць. Свіроўкі сядзяць за сталом, пераішчываюць тэкст жартоўнай беларускай песні «Ручнікі». Дыктуе Зіна:

У суботу Янка
Ехаў ля ракі,
Пад вярбоў Аленка
Мыла ручнікі...

— Ага, дзяткіны, я і забылася сказаць вам... прыгадала Зіна, — мне ж таксама ёсць паслязастра... У Віцебск, на сесію абласнога Савета.

— А якое пытанне разглядаць будзеце? — цікавіцца Марыля.

— Аб народнай адукацыі...

— Скажы там, што ў Зубаве вучэбную школу каторы ўжо год «адкрываюць», ды нік не адкрываць!

...Рапа прычынацца ліпенскае сонца. Разам з ім паднімаюцца і чарбэра зубаўскіх сябровак. Будзіць іх не трэба: звычайна свечасова працывацца выпрацавалася сама сабою. Памыўшыся і перакрыўшы, яны спяваюць на ферму. Там чакаюць іх такія неабходныя справы, як разнака кармаў (пакуль яшчэ няма падвеснай дарогі), уборка свінарніка. З усіх гэтых штодзённых спраў і нараджаюцца працоўныя падзвігі.

А. ХАРКЕВІЧ.

Калгас імя Карла Маркса Аршанскага раёна.

Радысць вызвалення ахапіла новую публіку румынскага тэатра і творчых работнікаў драматургіі і сцэнічнага мастацтва. Выдатныя прадстаўнікі румынскага тэатра ўступілі на шлях сацыялістычнага рэалізму. У гэты адносна яшчэ з першых год пэрыяду вызвалення вялікую дапамогу аказвала шведская і руская класічная драматургія. У створаным мастацтве і ў рабоце акцёраў сістэма Станіслаўскага была шырока выкарыстана румынскімі артыстамі.

Бурнае развіццё румынскага тэатра пасля вызвалення абвэрнула «застарэлы» румынскага тэатра пасля вайны. У гэтым сэнсе паказальным прыкладам можа служыць п'еса І. Караджале «Зубленое пісьмо», якая на працягу

60 год пры буржуазных рэжымах была пастаўлена ўсяго 319 разоў. Пасля вызвалення толькі за шэсць сезонаў яна ішла на сцэне 500 разоў.

16 тэатральных устаноў існавала ў Румыніі ў 1938 г. (большая частка іх знаходзілася ў сталіцы). Цяпер працуе 39 тэатраў, з якіх большасць размешчана ў рабочых гарадах і цэнтрах. Больш чым у чатыры разы вырасла за гэты час і колькасць глядачоў.

Народна-дэмакратычны лад стварыў спрыяльныя ўмовы для жыцця артыстаў і рэжысёраў. У лік дэпутатаў Вялікага Нацыянальнага Сходу ўваходзіць, напрыклад, народны артыст Костэ Антоніу. Многія артысты з'яўляюцца дэпутатамі гарадскіх народных саветаў або працуюць у камітэтах па абароне міру. У заахочаных вопытных артыстаў уваходзіць таксама кіраванне мастацкай самадзейнасцю, якая прымае ў краіне ўсё больш шырокі размах. І, нарэшце, Саюз дзяткоў мастацтва аб'ядноўвае ў сваіх радах і работнікаў сцэны. Партыйнік і народны характар сучаснага румынскага тэатра праяўляюцца перш за ўсё ў рэвалюцыйнай артыстычнай яго рпертуару. Драматургі Міхаіл Давідоў, Аурэл Баранга, Лучыя Дэметрыс, Лаўрэнціу Фулага, Хорыя Лівэску, Нікалае Тэуту, Штуто Андраш і іншыя, па-майстэрску адлюстроўваюць народнае характэрныя рысы новага чалавек, вызваленага ад забавоў і блізкаўдзых традыцый. У румынскіх публікі вялікім прэстыжам карыстаецца шведская і руская класічная драматургія, драматургія на роднага Кітая і іншых сацыялістычных краін, а таксама неўміручы каштоўнасці савецкага тэатра. Апроч таго, святло рампы бачаць у нас творы прагрэсіўных драматургаў з многіх краін свету.

Цяперашняму тэатру служыць выдатная артысты, слава якіх перайшла да межы краіны. Лучыя Стурза-Буладра, Вэргэс Васіліу-Бірлік, Джордже Вэра, Костэ Антоніу, Джордже Калбарану, Аурэ Бузеску, Георгэ Сторын, Радэу Беліган, Марчэ Ангелеску, Дзэрдэ Ковац або рэжысёры Сікэ Аляксандэру, Мош Гелетэртэ і Аляксандру Фінцы — усе яны карыстаюцца павагай і любоўю публікі. Іх дзейнасць служыць прыкладам для артыстаў маладога пакалення.

Працягваючы глыбокую цікавасць да лёсу румынскага тэатра, народна-дэмакратычны лад развіў мастацкую адукацыю. У выніку праведзенай у 1948 г. рэформы адукацыі створаны спецыялізаваныя тэатральныя і кінематграфічныя мастацтва імя І. Караджале, у якім будучыя артысты атрымліваюць на працягу пяці год навучанне ўсеабаковаму падрэтку. За дзясці год дзейнасці інстытут